

การส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร
ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอย้ายทับทิม จังหวัดศรีสะเกษ

นายภิชาดิ เพชรนาม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2564

**Extension of The Organic Rice Network of Farmers
in Kluay Kwang Sub-district, Huai Thap Than District, Si Sa Ket Province**

Mr.Pichat Petnam

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2021

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลกล้วยกว้าง
อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

ชื่อและนามสกุล นายภิชาดิ เพชรนาม

วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
2. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2565

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.นันทา บูรณะชนง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะทับทัน

จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้วิจัย นายภิษชาติ เพชรนาม รหัสนักศึกษา 2609000241

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2) รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน

ปีการศึกษา 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ 2) ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร 3) การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร 4) ความต้องการการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร และ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมเข้าร่วม โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ปี 2560 ในพื้นที่ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 112 คน เก็บข้อมูลจากประชากรทุกรายโดยใช้แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด เฉลี่ย 15.67 ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ เฉลี่ย 10.95 ไร่ มีปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ เฉลี่ย 401.12 กิโลกรัมต่อไร่ 2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย ในภาพรวมระดับมากที่สุด 3) ได้รับความรู้จากวิธีการส่งเสริมเครือข่ายแบบต่างๆ ในภาพรวมระดับมาก โดยรับทราบข้อมูลข่าวสารจากวิธีการส่งเสริมในระดับมากที่สุด ใน 4 วิธี ได้แก่ การฝึกอบรม เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่ไร่นาหรือบ้าน การประชุม และเกษตรกรเข้าไปติดต่อเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน 4) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมเกษตรกรเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มากที่สุดใน 3 อันดับแรก ได้แก่ สร้างและพัฒนาผู้นำ การจัดเวทีให้เครือข่ายได้พบกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอ และการสร้างเสริมผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง 5) เกษตรกรมีปัญหาค่าส่งเสริมเครือข่าย คือ คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกขาดการค้นหาความต้องการและจุดร่วม ขาดการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิก และขาดการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดอบรม เพื่อพัฒนาผู้นำกลุ่ม/ผู้นำรุ่นใหม่ ควรจัดให้มีการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานในพื้นที่ที่กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจ เพิ่มเดิมความรู้ และนำมาต่อยอดในพื้นที่ของตนเองและเจ้าหน้าที่ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรให้รู้จักการบริหารจัดการ ดำเนินงานกลุ่มที่เข้มแข็งและมีศักยภาพ

คำสำคัญ การส่งเสริม เครือข่าย เกษตรกรผู้ปลูกอินทรีย์

Thesis title: Extension of The Organic Rice Network of Farmers in Kluay Kwang Sub-district, Huai Thap Thun District, Si Sa Ket Province

Researcher: Mr. Pichat Petnam; **ID:** 2609000241;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Benchamas Yooprasert, Associate Professor;
(2) Bumpen Keowan, Associate Professor; **Academic year:** 2021

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic social and economic conditions of organic rice production farmers 2) knowledge regarding network of organic rice producers of farmers 3) the receiving of extension of organic rice producer network of farmers 4) extension needs of the network of organic rice producers of farmers and 5) problems and suggestions about the extension of organic rice producer network of farmers.

The population in this research was 112 farmers who participated in organic rice production extension project in 2017 in the area of Kluay kwang sub-district, Huai Thap Thun district, Si Sa Ket province. Data were collected from the entire population through conducting interview. Data were then analyzed by using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, minimum value, maximum value, standard deviation, and ranking.

The results of the research found out that 1) organic rice production farmers, mostly, completed primary school education with the average rice production area of 15.67 Rai, had the average rice production area for organic rice production of 10.95 Rai, and had the average organic rice productivity of 401.12 kilogram/Rai. 2) Farmers had knowledge about the network, overall, at the highest level. 3) They received the knowledge from various network extension methods, overall, at the high level. They received the information from extension methods at the highest level in 4 methods: training, visitation from officers at the farm or home, meeting, and farmer contact with officials. 4) Farmers wanted to receive the extension about organic rice production farmer network at the highest level in 3 aspects: leadership creation and development, network forum organization for regular knowledge exchange and meeting, and the continuous encouragement of the new generation leaders. 5) Farmers faced with the problem about network extension in regards to the aspect that the group committees and members lacked of need seeking and mutual point, lacked of maintaining good relationship among members, and lacked of continuous creation and development of new generation leaders. The suggestions included that there should be related agencies to organize training on the development of group leader/new generation leader. There should also be the training, seminar, field trip to successful farmer network group areas in order to create the motivation, increase knowledge, and adopt the knowledge into their own areas. Furthermore, the officers should provide knowledge process to give out suggestions to farmers so that they know about management, strong group operation, and potential.

Keywords: Extension, network, Organic rice production farmer

กิตติกรรมประกาศ

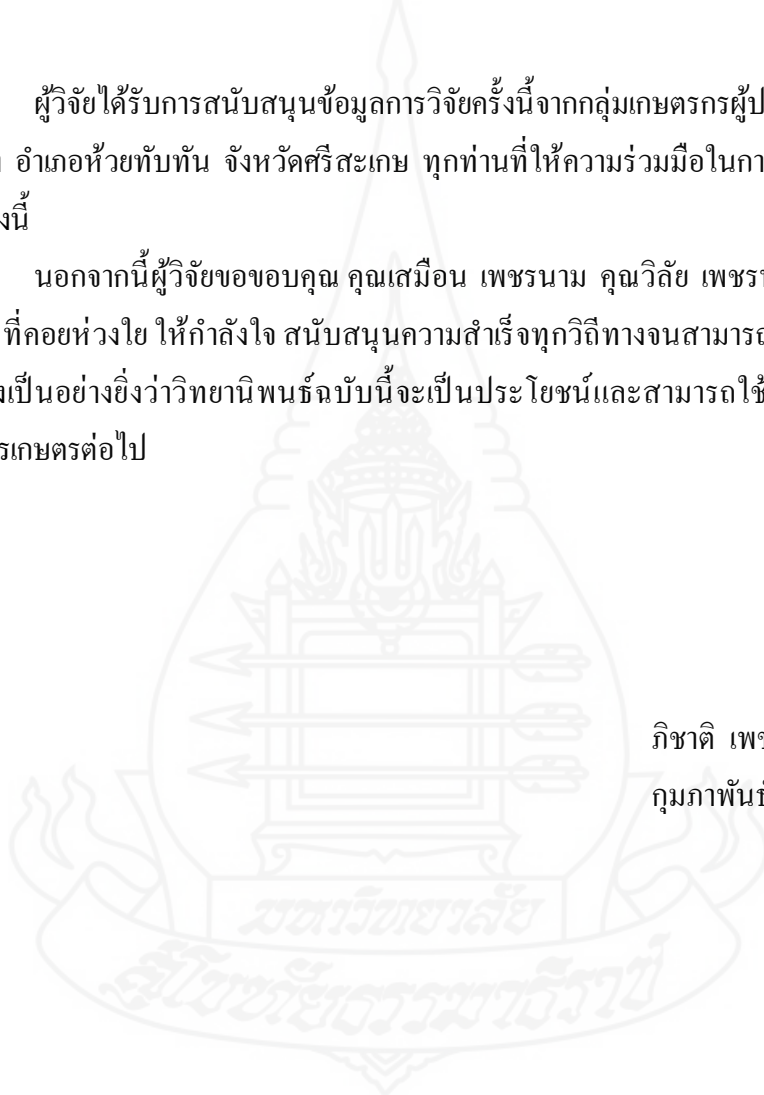
การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน และ ดร.นันทา บุรณะธนัง ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะด้วยดีตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์

ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนข้อมูลการวิจัยครั้งนี้จากกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณเสมีอน เพชรนาม คุณวิสัย เพชรนาม ญาติพี่น้อง และครอบครัว ที่คอยห่วงใย ให้กำลังใจ สนับสนุนความสำเร็จทุกวิถีทางจนสามารถทำให้การวิจัยลุล่วงด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตรต่อไป

ภิชาติ เพชรนาม

กุมภาพันธ์ 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
บริบททั่วไปของตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ	6
แนวคิดและทฤษฎีความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	15
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	27
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	27
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	28
การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	31
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	33
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบล กล้วยกว้าง	33
ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายในระยะต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว อินทรีย์	40
ตอนที่ 3 การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่างๆ ของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์	46
ตอนที่ 4 การส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์	51
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่ายของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์	61
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	61
สรุปการวิจัย	61
อภิปรายผล	63
ข้อเสนอแนะ	65
บรรณานุกรม	67
ภาคผนวก	71
แบบสัมภาษณ์	72
ประวัติผู้วิจัย	83

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มข้าวอินทรีย์ในตำบลลี้สวายกว้าง.....	27
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์.....	34
ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์.....	36
ตารางที่ 4.3 ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์.....	41
ตารางที่ 4.4 ระดับความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์.....	44
ตารางที่ 4.5 ระดับความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมเครือข่าย.....	45
ตารางที่ 4.6 สรุปผลการได้รับความรู้จากวิธีการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรจากแบบต่าง ๆ.....	49
ตารางที่ 4.7 การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายและความต้องการส่งเสริมเครือข่าย	50
ตารางที่ 4.8 สรุปผลความต้องการการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร.....	56
ตารางที่ 4.9 ปัญหาการดำเนินการในการส่งเสริมเครือข่าย ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์	57
ตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์.....	58

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 การแบ่งเขตการปกครองตำบลกล้วยกว้าง.....	7
ภาพที่ 3.1 จำนวนกลุ่มข่าวอินทรีย์ในตำบลกล้วยกว้าง.....	27

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยถือว่ามีศักยภาพการผลิตข้าวอินทรีย์สูง เนื่องจากมีพื้นที่นา ทรัพยากรน้ำ และปัจจัยแวดล้อมทั่วไปเหมาะแก่การทำนา มีความหลากหลายของพันธุ์ข้าวที่ปลูก เกษตรกรไทยคุ้นชินกับการผลิตข้าวมาหลายศตวรรษ การผลิตข้าวของประเทศไทยในอดีตเป็นระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ (กรมการข้าว, 2562) ปัจจุบันพบว่า ตลาดการค้าข้าวอินทรีย์ยังคงมีปริมาณน้อย อย่างไรก็ตามแนวโน้มการบริโภคข้าวอินทรีย์มีมากขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคตระหนักถึงความปลอดภัยด้านอาหารและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น สำหรับพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกมากเป็นอันดับ 5 รองจากจีน อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเกาหลีใต้ กล่าวคือ พื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ทั่วโลกเท่ากับ 839,463 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ในจีนร้อยละ 44.7 อินโดนีเซียร้อยละ 19.4 ฟิลิปปินส์ร้อยละ 10.5 เกาหลีใต้ร้อยละ 8.0 และไทยร้อยละ 6.2 (สถาบันยุทธศาสตร์การค้า, 2562) อย่างไรก็ตามไทยยังคงเป็นผู้ส่งออกข้าวอินทรีย์สูงเป็นอันดับหนึ่งของโลก โดยพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ในประเทศไทย ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในระดับสากลมีจำนวน 52,181.25 ไร่ ในแต่ละปีมีปริมาณการผลิตข้าวอินทรีย์ประมาณ 15,000 ตัน หากเทียบกับแรกเริ่มปลูกข้าวอินทรีย์ในประเทศไทยในปีพ.ศ. 2535 ซึ่งมีผลผลิตเพียง 2,000 ตัน เท่ากับว่าผลผลิตข้าวอินทรีย์ในประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 50.0 ต่อปี อย่างไรก็ตาม เนื้อที่ปลูกข้าวอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ปลูกข้าวทั้งประเทศ และผลผลิตข้าวอินทรีย์เท่ากับ 0.06 ของผลผลิตข้าวทั้งหมด (สถาบันยุทธศาสตร์การค้า, 2562) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยยังมีโอกาสพัฒนาส่งเสริมให้เกษตรกรมีการขยายพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ได้อีกมาก โดยแหล่งปลูกข้าวอินทรีย์ในประเทศไทยร้อยละ 80 อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ ยโสธร อุบลราชธานี อุดรธานี มหาสารคาม ศรีสะเกษ และขอนแก่น ส่วนอีกร้อยละ 20 อยู่ในภาคเหนือ ได้แก่ เชียงราย พะเยา เชียงใหม่ เพชรบูรณ์และอุทัยธานี จังหวัดอุดรดิตถ์

อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหนึ่งในหลายๆ อำเภอของจังหวัดศรีสะเกษที่เกษตรกรได้รวมกลุ่มกันผลิตข้าวอินทรีย์เนื่องจากพบปัญหาเรื่องดินเสื่อมโทรม การใช้สารเคมีจำนวนมาก ส่งผลต่อสัตว์เลี้ยงและสุขภาพ จึงเริ่มรวมกลุ่มสมาชิกผู้ปลูกข้าวอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น แต่

เนื่องจากกลุ่มข้าวอินทรีย์ที่เกิดขึ้นในหลายหมู่บ้าน ยังมีปัญหาที่พบเจออยู่เป็นจำนวนมาก เช่น กลุ่มสมาชิกส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง กลุ่มเกษตรกรขาดการเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่น ขาดอำนาจในการต่อรอง และขาดการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ การสร้างและการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ ยังไม่มีรูปแบบและการเชื่อมต่อกันที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรมทั้งภายในและภายนอกชุมชน ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อหาวิธีในการพัฒนาส่งเสริมเครือข่ายและสร้างความความเข้มแข็งของเครือข่าย ให้สามารถสร้างเครือข่ายในการผลิตข้าวอินทรีย์ และพัฒนาเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายร่วมกันได้

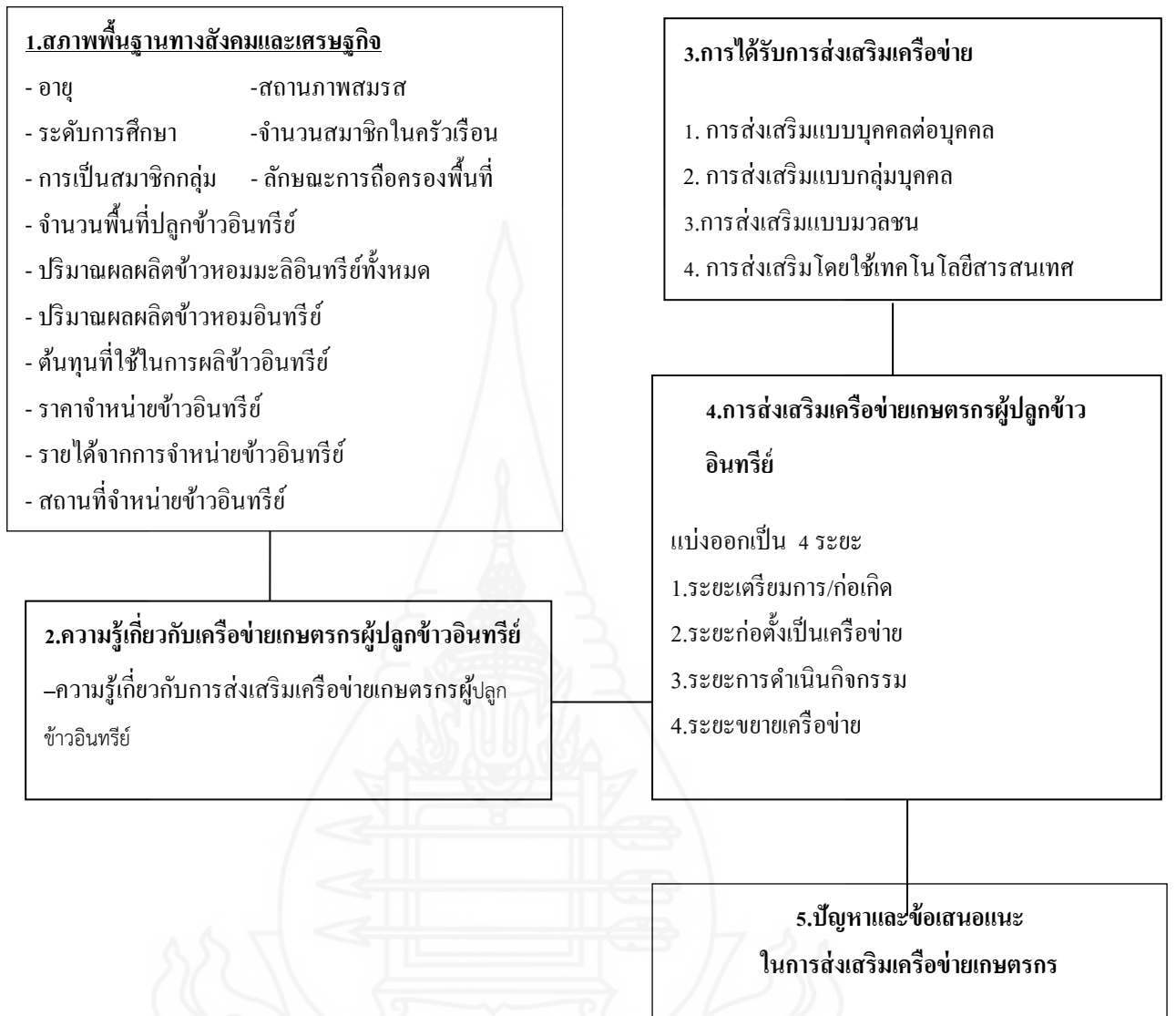
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา การส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

- 2.1 เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาการได้รับการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับ สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่าย การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่างๆ ความต้องการการส่งเสริมเครือข่าย ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4.ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่ม ลักษณะการถือครองพื้นที่ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ ปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ การกู้เงินเพื่อใช้เป็นต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ แหล่งเงินทุนที่ใช้กู้เงินเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ ต้นทุนที่ใช้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ ราคาจำหน่ายข้าวอินทรีย์ รายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ ปี 2561/62 สถานที่จำหน่ายข้าวอินทรีย์ ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกร การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่างๆ ความต้องการการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกร รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะของการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ ในระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง มิถุนายน 2562

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ หมายถึง กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ในพื้นที่ ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ

5.2 ข้าวอินทรีย์ หมายถึง ข้าวที่ได้จากวิธีการผลิตที่ไม่ใช้สารเคมี และสารสังเคราะห์ต่างๆ ทุกชนิด เช่น การใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมีเป็นต้น

5.3 ความรู้ หมายถึง ความรู้ของเกษตรกรต่อการได้รับการส่งเสริมการเกษตรจากวิธีการส่งเสริมแบบต่างๆ

5.4 แหล่งความรู้ หมายถึง แหล่งของการได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมการเกษตรเครือข่ายของเกษตรกร

5.5 การส่งเสริมเครือข่าย หมายถึง ความต้องการการส่งเสริมเครือข่าย ในระยะต่างๆ ได้แก่ ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย ระยะดำเนินกิจกรรม และ ระยะขยายเครือข่าย

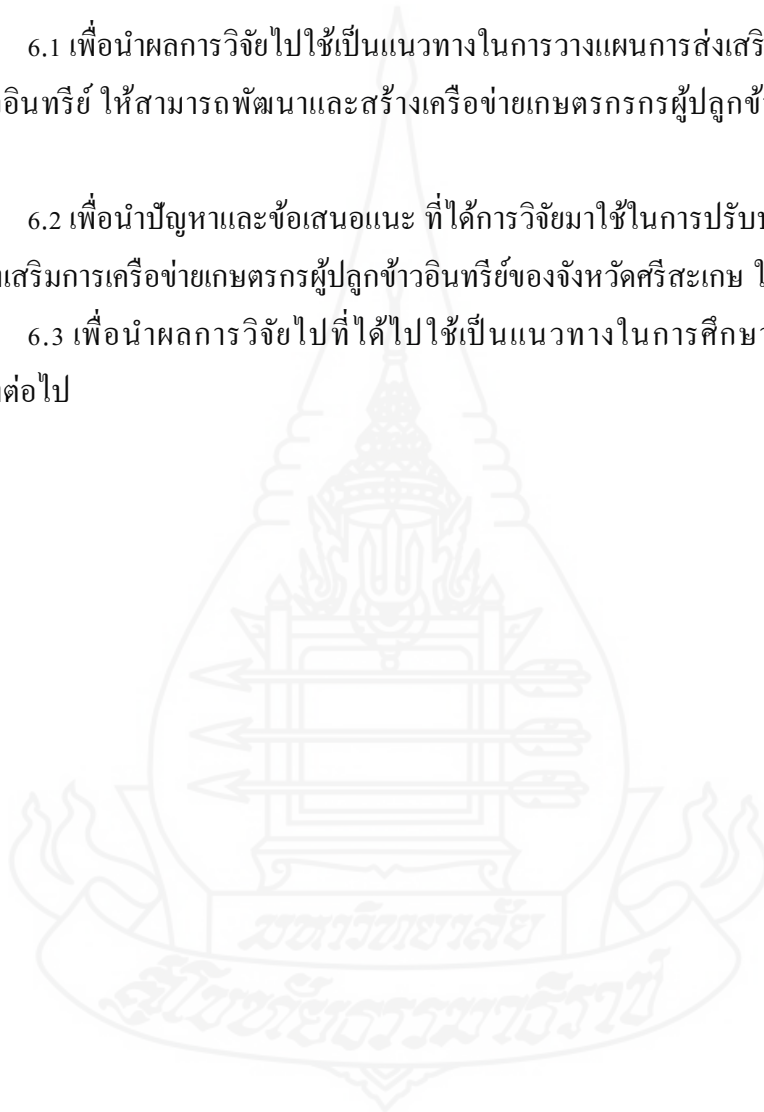
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ ครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ดังนี้

6.1 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ให้สามารถพัฒนาและสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ได้อย่างมีคุณภาพ

6.2 เพื่อนำปัญหาและข้อเสนอแนะ ที่ได้การวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงและกำหนดแนวทางการส่งเสริมการเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของจังหวัดศรีสะเกษ ให้มีคุณภาพต่อไป

6.3 เพื่อนำผลการวิจัยไปที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลกล้วยกว้าง อำเภอย้ายทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด ทฤษฎี ตัวแปรการศึกษา และกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องใน 4 ประเด็น คือ

1. บริบททั่วไปของตำบลกล้วยกว้าง อำเภอย้ายทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ
2. ความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย
- 3.แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบททั่วไปของตำบลกล้วยกว้าง อำเภอย้ายทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

องค์การบริหารส่วนตำบลกล้วยกว้าง (2561) ได้อธิบายถึง บริบททั่วไปของตำบลกล้วยกว้าง อำเภอย้ายทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ดังนี้

1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

ตำบลกล้วยกว้างห่างจากที่ว่าการอำเภอย้ายทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ไปทางทิศเหนือเป็นระยะทาง ประมาณ 14 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัด ประมาณ 48 กิโลเมตร ตำบลกล้วยกว้าง มีพื้นที่ตำบลโดยประมาณ 15,950 ไร่ หรือ 25.52 ตารางกิโลเมตร และมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลเมืองหลวง อำเภอย้ายทับทัน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเทศบาลตำบลโคกจาน อำเภออุทุมพรพิสัย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลจานแสนไชย อำเภอย้ายทับทัน

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลสำโรงปราสาท อำเภอปรางค์ภู จังหวัดศรีสะเกษ

1.2 การแบ่งเขตการปกครองตำบลกล้วยกว้าง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน ได้แก่

ตารางที่ 2.1 การแบ่งเขตการปกครองตำบลกล้วยกว้าง

หมู่ที่	รายชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร			ชื่อผู้ใหญ่บ้าน
			ชาย	หญิง	รวม	
1	บ้านกล้วยกว้าง	144	266	241	507	นายฉัฐ ประทุมวัน
2	บ้านบุยาว	122	253	278	531	นายไพศาล นำปัญญา
3	บ้านหนองคู	68	148	144	292	นายมานะ คุณมาศ
4	บ้านขามใหญ่	98	250	267	517	นายชม ศรีสังข์
5	บ้านพอก	79	226	204	430	นายทวี บัววงศ์
6	บ้านไฮใหญ่	91	177	200	377	นายณรงค์ โนนยาง
7	บ้านโนนสำโรง	112	275	241	516	นายทำนอง บุราคร
8	บ้านไพรพะยอม	120	269	262	351	นายพิภพ พงษ์สีดา
9	บ้านแดงใหญ่	76	162	150	312	นายทองลา พอใจ
10	บ้านขามน้อย	80	186	212	398	นายปกป้อง สังขาว
11	บ้านหนองแ้ง	87	221	193	414	นายวิไล เทวา
12	บ้านโนนแคน	103	227	235	466	นายจรัส หงษ์ทอง
13	บ้านหนองหว้า	62	138	137	275	นายบุญส่ง สม์ครผล
รวม		1,242	2,798	2,764	5,562	

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ของตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ โดยทั่วไปเป็นที่ราบริมน้ำ มีพื้นที่สูงแห้งแล้ง และมีลำห้วยที่สำคัญคือ ลำห้วยวะ ที่มีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาพนมดงรัก เขตอำเภอภูสิงห์ไหลผ่านมาเรื่อยๆ ผ่านตำบลตูม อำเภอปรางค์กู่ ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน และไหลลงสู่ห้วยสำราญต่อไป

1.4 ทรัพยากรธรรมชาติ

ตำบลกล้วยกว้าง มีลำห้วยธรรมชาติอยู่ 1 สาย คือลำห้วยวะ นอกจากนั้นก็จะเป็นแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร แหล่งน้ำส่วนใหญ่มักตื้นเขินในหน้าแล้ง ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้มากนัก ประชาชนส่วนใหญ่จึงหันมาปลูกพืชบำรุงดิน ได้แก่ พืชตระกูลถั่ว ถั่วเหลือง ถั่วพุ่ม และปอเทือง ด้านทรัพยากรป่าไม้ ตำบลกล้วยกว้าง จะมีป่าไม้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ส่วนมากจะเป็นไม้หน้ำเกิดตามลำห้วย ได้แก่ ไม้มะคั้น เป็นต้น

1.5 การประกอบอาชีพ

ประชาชนตำบลกล้วยกว้าง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำนา) เป็นหลัก และมีอาชีพเสริมภายในครัวเรือน เช่น การทอผ้าไหม เลี้ยงโคกระบือ และปลูกพืชผัก

1.6 ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร

ตำบลเกษตรกล้วยกว้าง มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,242 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกร จำนวน 1,057 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 85.10 % ของครัวเรือนทั้งหมด มีพื้นที่ทั้งหมดไร่ 20,161.8 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 14,000 ไร่ แบ่งเป็นข้าว 13,000 ไร่ และพืชชนิดอื่น 1,000 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัยประมาณ 5,661.8 ไร่ พื้นที่สาธารณะ (ป่าไม้ และอื่น ๆ) ประมาณ 500 ไร่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว พริก และพืชผักชนิดต่างๆ

1.7 กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลกล้วยกว้างเริ่มต้นปลูกข้าวอินทรีย์เมื่อปี 2557 โดยเริ่มต้นจากกลุ่มข้าวอินทรีย์บ้านขามใหญ่เป็นที่แรก และเริ่มมีเกษตรกรปลูกข้าวอินทรีย์เพิ่มมากขึ้นในหลายหมู่บ้าน สาเหตุหลักๆ ที่ทำให้เกษตรกรเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าว จากนาแล้วปกติที่ใช้สารเคมีมาเป็นนาข้าวอินทรีย์ เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาด้านสุขภาพ ดินเสื่อมโทรม ประกอบกับครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ได้ทำการเลี้ยงโคกระบือกันเป็นจำนวนมาก เฉลี่ยครัวเรือนละ 3-5 ตัว เกษตรกรจึงได้นำมูลโคกระบือ และวัสดุเหลือใช้หลังฤดูทำนา มาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ไว้ใช้งานในกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ยังได้รับการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้สามารถผลิตข้าวอินทรีย์ได้อย่างมีคุณภาพ และในปัจจุบันยังมีการปลูกพืชสด เพื่อลดต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ ทำให้ข้าวอินทรีย์มีปริมาณการผลิตที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีดังนี้

ปีเพาะปลูก	ปริมาณการผลิต (กิโลกรัม)
2557	30,000
2558	90,000
2559	160,000
2560	340,000
2561	612,000

1.8 สถานการณ์การดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง เริ่มมีการก่อตั้งกลุ่มมากขึ้น โดยในปี 2557 มีกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์รวมจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มขามอินทรีย์บ้านขามใหญ่ และกลุ่มข้าวอินทรีย์ บ้านขามน้อย ปี 2559 มีกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์เพิ่มขึ้นจากปี 2557 รวมจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มข้าวอินทรีย์บ้านหนองคู กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านบุยาว กลุ่มข้าวอินทรีย์บ้านโนนสำโรง และกลุ่มข้าวอินทรีย์บ้านพอกหนองแซ่ รวมทั้งสิ้นมีกลุ่มข้าวอินทรีย์ในปี 2561 จำนวน 6 กลุ่ม กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยมีสาเหตุมาจากการกระแสผู้บริโภคข้าวอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น และต้นทุนที่ใช้ลดน้อยลง ด้วยความที่ส่วนมากเป็นกลุ่มเกษตรกรที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และยังไม่มีการจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นทางการ จึงทำให้การบริหารจัดการกลุ่มค่อนข้างที่จะมีปัญหา และไม่มีรูปแบบหรือการเชื่อมโยงเครือข่ายที่ชัดเจน ซึ่งยังคงเป็นปัญหาในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่มในปัจจุบัน

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า พื้นที่ตำบลกล้วยกว้าง เป็นพื้นที่ที่เกษตรกรเพาะปลูกข้าวเป็นจำนวนมาก มีทรัพยากรแหล่งน้ำที่เพียงพอ นั้นแสดงว่าเกษตรกรสามารถที่จะปลูกข้าวได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ

2. ความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย

ความหมายของเครือข่าย ความสำคัญของเครือข่าย ประเภทเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม องค์ประกอบของเครือข่าย พัฒนาการของเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม วิธีการทำงานกับเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม โดยมีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

2.1 ความหมายของเครือข่าย

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2553, น. 35-38) ได้กล่าวถึง คำว่า “เครือข่าย” มาจากภาษาอังกฤษว่า network ซึ่ง net คือ ตาข่ายที่โยงใยถึงกันและพร้อมที่จะ work เมื่อต้องการใช้งาน ทั้งนี้เครือข่ายเป็นสัมพันธภาพของสมาชิก ที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่มุ่งเน้นกระบวนการทำงานร่วมกัน ระหว่างเครือข่ายต่างๆ โดยเครือข่ายจะเป็นเครือข่ายไม่ได้ ถ้าหากปราศจากงาน ดังนั้นเครือข่ายจะเป็นเครือข่ายได้นั้น ก็ต้องทำงานหรือ work ร่วมกับเป็น network โดยเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับบนความแตกต่างหลากหลายของสมาชิก ซึ่งเห็นคุณค่าและความเป็นประโยชน์ ในความเป็นเครือข่าย โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งกับช่องทางการติดต่อสื่อสาร ที่ก่อให้เกิดการรับรู้และการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังได้อธิบายความหมายของเครือข่ายไว้ 3 มุมมอง ดังนี้

1) เครือข่ายนัยคุณค่าแห่งความสัมพันธ์ เป็นการให้ความหมายโดยอธิบายถึงมิติของความสัมพันธ์ของหน่วยต่างๆ และข่ายของงาน (network) ซึ่งอธิบายว่า เครือข่าย หมายถึง ความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มหรือชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ช่วยเหลือพึ่งพากัน จนกระทั่งการสร้างพลังและอำนาจต่อรอง และต่อมาก็มีการขยายความสัมพันธ์ไปสู่ระดับที่กว้างขึ้น

2) เครือข่ายนัยการประสานความร่วมมือ เป็นการให้ความหมายโดยอธิบายถึงมิติของการประสานความร่วมมือ ซึ่งเครือข่ายหมายถึงความร่วมมือและการเปิดรับของฝ่ายต่างๆ ที่มีข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ถ้าไม่มีความร่วมมือกันแล้ว ความเป็นเครือข่ายหรือข่ายใยแห่งความสัมพันธ์คงไม่เกิดขึ้น

3) เครือข่ายนัยภารกิจและกระบวนการ เป็นการให้ความหมายโดยอธิบายว่า ภารกิจและกระบวนการทำงานของฝ่ายต่างๆ เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ความเป็นเครือข่ายนั้นมีความต่อเนื่อง โดยเป็นทั้งกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และกระบวนการกลุ่มที่เป็นการระดมทรัพยากรในการสร้างพลังและอำนาจในการต่อรองให้สูงขึ้น กระบวนการต่างๆ เหล่านี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของเครือข่าย

นฤมล นิราทร (2543, น.6-8) ได้ให้ความหมายในเชิงโครงสร้างว่า หมายถึง กลุ่มของ จุดต่างๆ ซึ่งเชื่อมต่อกันด้วยเส้น จุดต่างๆ ก็บุคคลหรือกลุ่ม ส่วนเส้นที่เชื่อมต่อกันหมายถึง ความสัมพันธ์ ที่บุคคลหรือกลุ่มต่างๆ มีต่อกัน และสรุปถึงลักษณะสำคัญของเครือข่ายว่า

- 1) มีกลุ่มบุคคลหรือองค์กร
- 2) กลุ่มเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่ประสานกลุ่มหรือบุคคลเอาไว้ คือ ข่าวสารข้อมูลในรูปแบบต่างๆ
- 3) มีการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน
- 4) มีความเป็นอิสระต่อกัน คือแต่ละกลุ่มมีเป้าหมายมีกิจกรรมของตนเองอยู่แล้ว การเข้าร่วมเป็นการเข้าร่วมเป็นบางส่วนเพื่อทำกิจกรรม หรือ โครงการร่วมกัน เมื่อโครงการสำเร็จ เครือข่ายสลายตัวไปได้

ส่วนกาญจนา แก้วเทพ (2538, น. 68) ได้อธิบายว่า “เครือข่าย” หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลายๆ องค์กรที่ต่างก็มีทรัพยากรของตัวเอง มีเป้าหมาย มีวิธีทำงาน และมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคลกลุ่มหรือองค์กรเหล่านี้ได้เข้ามา ประสานงานกันอย่างมีระยะเวลายาวนานพอสมควร แม้อาจจะไม่ได้มีกิจกรรมร่วมกันอย่าง สม่ำเสมอก็ตาม แต่ก็จะมีการวางรากฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่นๆ เพื่อแก้ปัญหาที่สามารถติดต่อไปได้ และกาญจนา แก้ว เทพ ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า เครือข่ายมีความแตกต่างไปจากกลุ่มหรือองค์กร โดยที่ การสังกัดกลุ่ม หรือองค์กรเดียวกันนั้นบุคคลทุกคนในกลุ่มนั้นจะต้องเข้าร่วมในทุกอย่างพร้อมกันหมด อยู่ภายใต้ กฎเกณฑ์เดียวกัน รับผิดชอบในทรัพย์สินร่วมกัน ในช่วงระยะยาวตราบเท่าที่ยังเป็นสมาชิกอยู่ แต่ ทว่าการเข้าร่วมเครือข่านั้น แม้จะมีบางอย่างร่วมกัน เช่น มีเป้าหมายเฉพาะหน้า ร่วมกัน มี ผลประโยชน์เฉพาะหน้าร่วมกัน หรือมีกฎเกณฑ์บางอย่างร่วมกันแต่การเข้าร่วมนั้นก็เพียงบางส่วน เสี้ยวเท่านั้น หรือเป็นการเข้าร่วมเพียงชั่วคราวเท่านั้น โดยที่แต่ละกลุ่มยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตน เอาไว้ได้

และเสรี พงศ์พิศ (2548, น.8) ได้ให้ความหมายที่คล้ายคลึงกันว่า เครือข่าย เป็น ขบวนการทางสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมี เป้าหมาย วัตถุประสงค์และความต้องการบางอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่าง โดยที่ สมาชิกของเครือข่ายยังคงเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน โดยมีการจัดความสัมพันธ์ภายในองค์กร ระหว่างคนในองค์กรและระหว่างองค์กรนั้นกับองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเปลี่ยนจากการจัดการ แบบลำดับชั้น (hierarchical) มาเป็นการสร้างเครือข่าย (networking)

2.2. ความสำคัญของเครือข่าย

นฤมล นิราทร (2543, น.15-17) สรุปความสำคัญของเครือข่ายในงานส่งเสริม และพัฒนาการเกษตรได้ ดังนี้

1) ก่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การมีเครือข่ายทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มย่อยที่เป็นเครือข่าย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ และทักษะต่างๆ เครือข่ายเป็นแหล่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยผ่านการติดต่อโดยตรงระหว่างบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ที่ร่วมเป็นเครือข่าย

2) เป็นกลยุทธ์ที่สร้างจุดแข็งขององค์กร การสร้างเครือข่ายการทำงานเป็นกลยุทธ์ที่เสริมสร้างจุดแข็งขององค์กร ด้วยการเข้าร่วมทำงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน เช่น การเพิ่ม โอกาสในการแก้ไขปัญหาของกลุ่ม เมื่อมาเป็นเครือข่ายกันจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาที่ตนเคยประสบให้กับสมาชิกกลุ่มอื่นได้ เป็นการเพิ่มโอกาสในการแก้ไขปัญหาที่สมาชิกคนใดคนหนึ่งทำไม่ได้

3) เกิดการพึ่งพาตนเองในกลุ่มสมาชิกของเครือข่าย เครือข่ายที่มีการทำงานที่เข้มแข็งจะส่งผลให้สมาชิกและเครือข่ายสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งในเรื่องของต้นทุน ทรัพยากร ความรู้ และการตลาด

4) เป็นเวทีสำหรับการปฏิบัติงานร่วมกัน การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทำให้เกิดเวทีในการทำงานร่วมกัน และยังเป็นทีระดมสรรพกำลังเพื่อปฏิบัติกิจกรรมของเครือข่ายให้ลุล่วง และเปิดช่องทางให้สมาชิกสามารถเข้าถึงเรื่องที่กำลังสนใจได้อย่างทุกแห่งทุกมุม อันจะนำไปสู่การสร้างกิจกรรมของเครือข่ายเอง

5) เป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลไปมาระหว่างแหล่งข้อมูลต่างๆ แต่ละกลุ่มที่เชื่อมโยงกัน ก็มีความชำนาญหรือข้อมูลที่แตกต่างกัน เมื่อมาพบกัน จะทำให้เกิดเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลไปมาระหว่างกันและกัน

6) เกิดพลังอำนาจในการคิดริเริ่มและต่อรอง การทำกิจกรรมต่างๆ โดยลำพังอาจไม่มีพลังอำนาจในการต่อรอง แต่ถ้ามารวมกันเป็นเครือข่ายจะก่อให้เกิดพลังอำนาจในการต่อรอง

7) เกิดพลังใจ ความสามัคคี ให้กำลังใจและช่วยเหลือกันในรูปแบบต่างๆ เมื่อกลุ่มต่างๆ มาเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ทำให้สมาชิกเครือข่ายได้รับทราบปัญหาของกันและกัน ก่อให้เกิดพลังใจและความสามัคคีในกลุ่มที่มีปัญหาเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน

8) เกิดการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การรวมกันเป็นเครือข่าย ก่อให้เกิดการจัดการทรัพยากรร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนและสิ้นเปลือง

ทรัพยากร โดยอาจมีการแลกเปลี่ยนหรือเสริมหนุนกันทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2.3 ประเภทเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2560, น.35-36) ได้จำแนกประเภทของเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ออกได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ

1) เครือข่ายเชิงพื้นที่ เป็นการรวมตัวของกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ที่อาศัยพื้นที่ดำเนินการเป็นปัจจัยหลักในการทำงานร่วมกัน แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1.1) การแบ่งเครือข่ายตามระบบการปกครองของภาครัฐ เช่นเครือข่ายคุ้มบ้าน เครือข่ายตำบล เครือข่ายภาค เป็นต้น

(1.2) การแบ่งพื้นที่ตามความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะกระบวนการทำงานทั้งในแนวตั้งและแนวนอน โดยมีการรวมศูนย์กิจกรรมเข้าสู่ส่วนกลาง และมีศูนย์ประสานงานย่อยในพื้นที่ขนาดเล็ก เช่น เครือข่ายเหมืองฝาย เครือข่ายน้ำ เป็นต้น

2) เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม เป็นเครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรม เอาลักษณะพิเศษของกิจกรรมมาจัดเป็นเครือข่าย โดยมองข้ามประเด็นเชิงพื้นที่ เครือข่ายประเภทนี้ เช่น เครือข่ายของเกษตรกลุ่มเกษตรกรรมผสมผสาน เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน กลุ่มสมุนไพร กลุ่มธนาคารข้าว กลุ่มเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายป้าชุมชน เครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายกลุ่มที่ทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนเพื่อมุ่งสู่เศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมการทำงานมีการประสานงานในแนวตั้งและแนวนอน

2.4 องค์ประกอบของเครือข่าย

พระมหาอุทิศ อากาศโร (2547, น.47-50) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่ายว่าเครือข่ายใดๆ ก็ตามจะต้องมีจุดร่วมอย่างน้อย 5 ประการ คือ

1) หน่วยชีวิตหรือสมาชิก เป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของความเป็นเครือข่าย ที่สร้างระบบปฏิสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกัน ตามหลักของธรรมชาติที่จะต้องพึ่งพากัน และสร้างกระบวนการที่สืบเนื่อง เพื่อการดำรงอยู่ของเครือข่าย สมาชิกเป็นองค์ประกอบหลักที่ก่อให้เกิดความเป็นเครือข่าย

2) จุดมุ่งหมาย ความเป็นเครือข่ายจะต้องมีการร่วมกันอย่างมีจุดหมาย เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์และกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

3) การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก การที่หน่วยงานแต่ละหน่วยงานมารวมกันนั้น สิ่งที่จะยึดโยงสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน คือการทำหน้าที่ต่อกัน และกระทำอย่างมีจิตสำนึก หากขาด

จิตสำนึกต่อส่วนรวม กระบวนการนั้นจะเป็นเพียงการจัดตั้งและเรียกร้องหาผลประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น

4) การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน ในองค์ประกอบของเครือข่ายสิ่งหนึ่งจะขาดไม่ได้คือ การมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิก จะเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้เครือข่ายนั้นมีพลังมากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้สมาชิกรู้สึกว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ที่จะช่วยให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันและพึ่งพากันมากขึ้น ส่วนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะนำไปสู่การให้และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายที่ดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมาย

5) ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร ข้อมูลและการสื่อสารระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม และระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย รวมทั้งระบบความสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกระบวนการสื่อสารจะช่วยให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการเรียนรู้

2.5 พัฒนาการของเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2560, น.39) กล่าวว่าพัฒนาการของเครือข่ายมักถูกนำไปเปรียบเทียบกับพัฒนาการของชีวิต ที่มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย และกระบวนการทำงานกับเครือข่ายที่มีจุดก่อเกิด ทำงาน และพัฒนาสู่ความเข้มแข็ง ทำให้แบ่งพัฒนาการของเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ซึ่ง ได้เป็น 4 ระยะด้วยกันได้แก่

1.ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด เป็นระยะของการทำความรู้จักกันในหมู่สมาชิกกลุ่มที่เป็นเครือข่ายจะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน สร้างความเข้าใจร่วมกัน ตระหนักและเห็นความสำคัญว่าทำไมต้องรวมเป็นเครือข่าย

2.ระยะก่อตั้ง เป็นระยะที่กลุ่มต่างๆ มีการสร้างพันธะกรณี ระหว่างกัน แต่ยังไม่ชัดเจน ซึ่งในระยะนี้อาจเริ่มจากการเป็นเครือข่ายเรียนรู้ กลุ่มต่างๆมาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ประสบมาร่วมกัน อย่างต่อเนื่อง มีการหาแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการ

3.ระยะการดำเนินกิจกรรม ในระยะนี้บางครั้งเราเรียกว่า เครือข่ายกิจกรรม หลังจากที่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันแล้ว เครือข่ายจะพัฒนาไปสู่การทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเครือข่ายย่อยจะมีการมาทำกิจกรรมร่วมกันรวมทั้งแนวทางในการทำกิจกรรมของเครือข่าย

4.ระยะขยายเครือข่าย เป็นระยะที่เมื่อเครือข่ายทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ และมีความเข้มแข็ง ก็จะขยายเครือข่ายไปสู่กลุ่มอื่นๆ ที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

2.6 วิธีการทำงานกับเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2560, น.54-55) ในการทำงานกับเครือข่ายในชุมชนที่เข้าไปทำงาน อาจไม่ได้เริ่มต้นเป็นขั้นตอนตามลำดับ บางครั้งนักส่งเสริมอาจเข้าไปทำงานกับชุมชนที่กำลังก่อตัวเป็นเครือข่าย หรืออยู่ในระยะของการเป็นเครือข่ายแล้ว ซึ่งนักส่งเสริมจะต้องเข้าใจในระยะเวลาต่างๆ ของพัฒนาการของเครือข่าย ตามระยะต่างๆ ของการพัฒนาการของเครือข่าย มีรายละเอียดดังนี้

1.ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด เป็นระยะเริ่มต้นของการพัฒนาให้เกิดเครือข่าย ในระยะนี้นักพัฒนาควรดำเนินการในประเด็นต่อไปนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลและสภาพการณ์ สถานการณ์กลุ่ม ว่ามีทรัพยากรอะไรบ้าง เรามีดีอะไร เราเป็นอย่างไรและปัญหาที่กลุ่มต่างๆ พบมีอะไรบ้าง และปัญหาอะไรที่กลุ่มไม่สามารถจัดการได้ในระดับกลุ่ม แสวงหาข้อมูลทางเลือก ค้นหาความต้องการและจุดร่วมของกลุ่ม

1.2 หาแนวร่วม ค้นหากลุ่มเป้าหมายที่สนใจร่วมกัน ค้นหาภาคีองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแต่ละภาคีหรือองค์กรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

1.3 ส่งเสริมให้ทำความรู้จักกันและกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน สร้างความเข้าใจร่วมกัน ว่าทำไมต้องร่วมเป็นเครือข่าย

2.ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย เป็นระยะที่มีการสร้างพันธกรณีระหว่างกัน แต่ยังไม่ชัดเจน ซึ่งในระยะนี้อาจเริ่มจากการเป็นเครือข่ายเรียนรู้ ซึ่งนักส่งเสริมควรมีการดำเนินการดังนี้

2.1 ส่งเสริมให้กลุ่มต่างๆ มาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ประสบมาร่วมกัน

2.2 ส่งเสริมให้กำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วม การกำหนดบทบาทหน้าที่ และวางผังเครือข่าย

2.3 การเริ่มสร้างและพัฒนาผู้นำ ในกรณีที่ยังไม่มีผู้นำที่ชัดเจน จำเป็นต้องมีการสร้างผู้นำเพื่อเป็นตัวเชื่อม โยงถึงกันอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

2.4 การจัดระบบติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกและเครือข่าย อาจกำหนดให้มีแม่ข่ายและลูกข่ายย่อยที่เชื่อมโยงถึงกันอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

2.5 การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง โดยนักส่งเสริมต้องมีเวทีให้เครือข่ายได้พบกันอย่างสม่ำเสมอ

3.ระยะการดำเนินกิจกรรม ในระยะนี้ บางครั้งเราเรียกว่า เครือข่ายกิจกรรม เครือข่ายย่อยจะมีการมาทำกิจกรรมร่วมกัน การเสริมสร้างกิจกรรมสาธารณะและเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างความรู้ใหม่ การจัดการความรู้ที่ต่อเนื่อง ในระยะนี้แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมย่อย

3.1 การพัฒนาความสัมพันธ์เครือข่าย เครือข่ายจะมีความเป็นทางการมากขึ้น มีการตั้งคณะกรรมการเครือข่าย นักพัฒนาควรมีการกำหนดช่องทางการประสานเครือข่าย กำหนดช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องมาประชุมร่วมกัน รวมทั้งแนวทางในการทำกิจกรรมของเครือข่าย

3.2 การรักษาความสัมพันธ์เครือข่าย ควรมีการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิก การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ การกำหนดและสร้างระบบจูงใจในการทำงานกับเครือข่ายที่มีการบริหารจัดการข้อมูล และการสร้างเสริมผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

4. ระยะขยายเครือข่าย เป็นระยะที่เครือข่ายสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด เมื่อเครือข่ายมีความเข้มแข็งจะขยายเครือข่ายไปสู่กลุ่มอื่นๆ ที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ในระยะนี้นักพัฒนาควรดำเนินการดังนี้

4.1 จะใช้วิธีประสานความร่วมมือโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

4.2 การส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

4.3 การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้สมาชิกเครือข่ายได้ติดตามและประเมินผลการทำงานร่วมกัน

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่า วิธีการทำงานกับเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ 1.ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด 2.ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย 3.ระยะดำเนินกิจกรรม 4.ระยะขยายเครือข่าย ผู้วิจัยได้นำมาจัดทำแบบสอบถามในประเด็นการได้รับส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกร ความต้องการการส่งเสริมเครือข่าย และประเด็นความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

3. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของความต้องการ

พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (อ้างถึงใน จีรวุฒ มงคล, 2557) กล่าวถึง "ความต้องการ" หมายถึง ความอยากได้ ใครได้หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการความขาดสมดุล เนื่องมาจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่งต้องพยายามดิ้นรน และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ เมื่อร่างกายได้รับ ตอบสนองแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่ง และก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมาทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

วรรณชิตา เบญจกุล (2556, น.46) กล่าวว่าความต้องการ หมายถึง ความประสงค์ ความอยากได้ สิ่งจำเป็นที่ต้องได้รับเพื่อการดำรงชีพของมนุษย์ที่ทำให้ชีวิตมีความสุข

ชวาลวุฒ ไชยนิวติ (2532 อ้างถึงใน นภาพร เวชกามา และ ประภัสสร เตชะ ประเสริฐวิทยา 2555, น. 9) กล่าวว่าความต้องการของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ใหญ่ๆ คือ ความต้องการที่เกษตรกรรู้สึกว่ามีความต้องการ ได้แก่ อยากให้ ผลผลิตมีราคาสูงอยาก ให้ทาง ราชการช่วยผันสารฆ่าแมลงทางเครื่องบิน และอยากให้ช่วยเหลือเรื่องปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ด พันธุ์ ปุ๋ยเคมี และความต้องการที่เกษตรกรไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองต้องการแต่เกิดจากการวิเคราะห์ ของ นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ที่รู้ว่าเกษตรกรมีจุดอ่อนต้องแก้ปัญหาโดยด่วน ได้แก่ เกษตรกร ต้องการให้ผลผลิตมีราคาสูงเพื่อให้ได้เงินมากๆ แต่เจ้าหน้าที่วิเคราะห์แล้วเห็นว่า เกษตรกรผลิตได้ ปริมาณน้อยแม้จะไ้ราคาสูงทำให้เกษตรกรได้เงินไม่มากนักเพราะเกษตรยังขาด แคลนปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ปุ๋ยเคมีต่างๆ รวมทั้งเทคโนโลยีในการปลูกโดยหาปัจจัยการผลิตที่จำเป็น

ทฤษฎีความต้องการ

ทฤษฎีความต้องการของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) (อ้างถึงสินีบุษ คุรุท เมือง แสนเสริม 2561, น.58) ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ มาสโลว์ได้แบ่งความต้องการของ มนุษย์ ออกเป็น 5 ชั้นตาม แต่ละชั้นของความต้องการ สามารถนำมาประยุกต์ในการ ส่งเสริม การเกษตรได้หลายรูปแบบ โดยใช้วิธีการถ่ายทอดให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นจริงใน ความต้องการของมนุษย์ สำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เพราะมนุษย์เป็นเผ่าพันธุ์ที่มีความ ต้องการไม่สิ้นสุด และสามารถประยุกต์ใช้กับการทำเกษตรกรรมของเกษตรกร ในการทำความเข้าใจ ในระดับของการทำเกษตรกรรม เพราะมาสโลว์ได้แบ่งความต้องการ จาก 5 ชั้น ออกเป็นสอง กลุ่ม คือ ความต้องการที่เกิดจากความขาดแคลน (deficiency needs) เป็นความต้องการระดับต่ำ ได้แก่ ความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย อีกกลุ่มหนึ่งเป็น ความต้องการ ก้าวหน้า และพัฒนาตนเอง (growth needs) ได้แก่ ความต้องการทางสังคม เกียรติยศชื่อเสียง และ ความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต จัดเป็นความต้องการระดับสูง และอธิบายว่า ความต้องการ ระดับต่ำจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคลส่วนความต้องการระดับสูง การใช้ มนุษย์สัมพันธ์ตามแนวคิดนี้ สามารถประยุกต์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในงานส่งเสริมการเกษตรมาใช้เพียง ทฤษฎีเดียวหรือหลายทฤษฎีผสมกันก็ได้ ขึ้นอยู่ลักษณะกลุ่มเป้าหมาย อาชีพ สังคมและ สภาพแวดล้อม เพราะแต่ละทฤษฎีมีจุดเด่นแตกต่างกัน

ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ (1938 อ้างถึงใน จีรวุฒ มงคล 2557, น. 11) กล่าวว่าไว้ ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่บุคคลได้สร้างขึ้นก่อให้เกิด ความรู้สึกซาบซึ้ง ความต้องการนี้บางครั้ง เกิดขึ้นเนื่องจากแรงกระตุ้นภายในของบุคคล และ บางครั้งอาจเกิดความต้องการเนื่องจากสภาพ

สังคมก็ได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่ เกิดขึ้นเนื่องมาจากสภาพทางร่างกายและสภาพทางจิตใจ ความต้องการที่จำเป็นและสำคัญเกี่ยวกับการทำงานของคนมีอยู่ 4 ประการคือ

1. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) หมายถึง ความต้องการที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
2. ความต้องการมิตรสัมพันธ์ (Need for Affiliation) ความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับคนอื่น คำนึงถึงการยอมรับของเพื่อนร่วมงาน
3. ความต้องการอิสระ (Need for Autonomy) ความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง
4. ความต้องการมีอำนาจ (Need for Power) ความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นและต้องการที่จะควบคุมคนอื่นให้อยู่ในอำนาจของตน

สรุปได้ว่าความต้องการ คือ สิ่งที่เกษตรกรอยากได้ เพื่อตอบสนองความปรารถนาบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งหากได้รับจะเกิดความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ อาจจะเป็นในเรื่องความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่สนใจ เนื้อหาสาระ เช่น ความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย การจัดกิจกรรม เป็นต้น รวมถึงวิธีการส่งเสริมตามความต้องการ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาเครือข่าย พัฒนากลุ่ม พัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ก่อให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำแบบสอบถามในประเด็นความต้องการส่งเสริมการเครือข่ายข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

4. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิด และทฤษฎีการส่งเสริมการเกษตร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

วัลลภ พรหมทอง (2541, น.15) ได้สรุปความหมายของการส่งเสริมการเกษตรไว้ว่า การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการศึกษา บริการด้านการเกษตร รวมทั้ง การให้บริการด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทางการเกษตร ให้แก่เกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นการให้ศึกษานอก เพื่อให้ได้ผลผลิตและมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้สภาพชีวิตในชุมชนดีขึ้น

สุรพล เศรษฐบุตร (ม.ป.ป.,น.5) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่าการส่งเสริมการเกษตรเป็นการช่วยเหลือเกษตรกร โดยการให้การศึกษา รวมถึงเทคนิคต่างๆ เพื่อปรับปรุงทางการเกษตร และเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ปรับปรุงระดับความเป็นอยู่ รายได้ รวมถึงสภาพพื้นฐานทั่วไปให้ดีขึ้น

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540, น.28) ได้ให้ความหมายว่า การส่งเสริมการเกษตรหมายถึง การนำความรู้ วิธีการ และเทคนิคใหม่ๆ ทางการเกษตรไปแนะนำเผยแพร่ให้แก่ประชาชน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือจนบังเกิดผลสำเร็จ ขณะเดียวกันก็นำเอาปัญหาต่างๆ ทางเกษตรมาวิเคราะห์หาหนทางแก้ไข

กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ (2560, น.1) การส่งเสริมการเกษตร คือ การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรกับแหล่งวิทยาการ เพื่อที่จะกระจายความรู้ใหม่ๆ และหลักการที่ดีไปสู่เกษตรกร และทำให้เกษตรกรได้นำวิทยาการแผนใหม่ไปใช้ ในพื้นที่ของตน การส่งเสริมการเกษตร เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการเรียนการสอนและการค้นคว้าวิจัย กล่าวคือผลของการค้นคว้าวิจัยทางเกษตรกรรมจะไม่มีประโยชน์อย่างแท้จริง ถ้าไม่ได้้นำผลเหล่านี้ไปมอบให้แก่เกษตรกรซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ

4.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

วัลลภ พรหมทอง (2541, น.16) กล่าวว่า การประกอบอาชีพการเกษตรของประเทศไทยมีทำกันมาเป็นเวลายาวนานตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันแต่ในสภาพความเป็นจริงนั้น การประกอบอาชีพการเกษตรของเกษตรกรไทยยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรเกษตรกรไทยยังเป็นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสกว่ากลุ่มคนในอาชีพอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจสังคมและการเมืองเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่าบุคคลอื่นถึง 12 เท่าจากเหตุการณ์นี้เอง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการเกษตรเพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้สูงขึ้น ในการพัฒนาการเกษตรนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการผลิตทางการเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การผลิตที่ทันสมัย การใช้พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่ให้ผลผลิตสูง การใช้ปุ๋ยและสารเคมีต่างๆ เป็นต้น การที่เกษตรกรจะนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านี้มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการของงานส่งเสริมการเกษตรนั่นเอง

4.3 หลักการส่งเสริมการเกษตร

วัลลภ พรหมทอง (2541, น.28) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้คนเป้าหมายเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต อาจจะทำให้มีรายได้สูงขึ้น และสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น การที่จะทำให้งานส่งเสริมการเกษตรบรรลุวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องมีหลักในการปฏิบัติ เพื่อกำหนดเป็นกรอบสำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหลักการส่งเสริมการเกษตรมีดังนี้

4.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

4.4.1 การส่งเสริมแบบรายบุคคล (individual methods)

การส่งเสริมแบบรายบุคคลเป็นการส่งเสริมแก่บุคคลเป้าหมายเป็นรายตัวหรือส่งเสริมเป็นครอบครัวและการส่งเสริมเฉพาะเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่ต้องใช้ทักษะในการปฏิบัติวิธีการส่งเสริมแบบนี้มีวิธีการปฏิบัติหลายวิธีคือ

1) การเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่ไร่และที่บ้าน (*farm and home visits*) เป็นวิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรออกไปพบปะเยี่ยมเยียนเกษตรกร ในท้องถิ่นของเกษตรกรเพื่อถ่ายทอดความรู้และรับทราบปัญหา ในการประกอบอาชีพของเกษตรกรนับว่าเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากเจ้าหน้าที่และเกษตรกรมีโอกาสได้พบปะและพูดคุยกัน โดยตรง ทำให้เกิดความเป็นกันเองและมีความศรัทธาเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน

2) การมาพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน (*office call*) เป็นวิธีการที่เกษตรกรเดินทางเข้ามาพบหรือปรึกษากับเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน ในกรณีที่เกษตรกรพบปัญหา เช่น เกิดภัยพิบัติธรรมชาติ โรคระบาด เป็นต้น วิธีนี้ไม่ค่อยพบบ่อยนัก เนื่องจากเกษตรกรไม่ค่อยกล้าที่จะเข้ามาพบเจ้าหน้าที่เกษตรกรผู้นำบางคนเท่านั้นที่ปฏิบัติด้วยวิธีนี้

3) การใช้จดหมายส่วนตัว (*personal letter*) การส่งเสริมวิธีนี้เหมาะสมกับเกษตรกรที่มีการศึกษาดี และในท้องถิ่นที่มีระบบการสื่อสารไปรษณีย์เข้าถึงและสะดวก ในประเทศไทยมีเกษตรกรหัวก้าวหน้าเป็นจำนวนไม่น้อย ที่เขียนจดหมายไปสอบถามปัญหาในการประกอบอาชีพการเกษตร จากเจ้าหน้าที่และนักวิชาการตามหน่วยงานต่างๆ

4) การติดต่อทางโทรศัพท์ (*telephone call*) วิธีนี้นับว่าเป็นวิธีที่สะดวกและรวดเร็วเนื่องจากเป็นการติดต่อแบบ 2 ทาง เกษตรกรและเจ้าหน้าที่สามารถโต้ตอบกันได้ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่บ้างในกรณีที่บางท้องถิ่นยังไม่มีโทรศัพท์ใช้

4.4.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม (*group methods*)

การส่งเสริมแบบกลุ่ม หมายถึง การส่งเสริมที่กระทำกับบุคคลเป้าหมายครั้งละตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แต่ไม่มากเกินไปจนนับไม่ได้ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถมองเห็นคนในกลุ่มนั้นได้ถนัดวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม มีดังนี้

1) การฝึกอบรม (*training*) เป็นกระบวนการให้ความรู้ เป็นกระบวนการสอนที่จะทำให้ผู้รับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ ซึ่งในการฝึกอบรมจะมีเนื้อหาเชิงปฏิบัติด้วยเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะสามารถทำได้ ต้องมีการเตรียมที่ดี มีอุปกรณ์ช่วยสอน เพื่อเน้นให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีส่วนร่วมมากที่สุด

2) การเรียนรู้ศูนย์เรียนรู้ (*field trip*) เป็นวิธีการส่งเสริมโดยนำกลุ่มบุคคลไปเรียนรู้ที่ศูนย์เรียนรู้ที่ปฏิบัติจริง เพื่อให้ได้รับความรู้และเป็นต้นแบบในการปฏิบัติ

3) การศึกษาดูงาน (*study tour*) เป็นวิธีการส่งเสริมโดยการนำกลุ่มบุคคลเป้าหมายออกไปดูงาน นอกสถานที่เพื่อให้ได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม ให้ได้เห็นของจริงมีการซักถาม แลกเปลี่ยน เห็นผลของการปฏิบัติ และอาจได้สัมผัสจริง

4) การจัดทำแปลงเรียนรู้ (*learning farm*) เป็นวิธีการส่งเสริมโดยส่งเสริมให้เกษตรกรจัดทำแปลงต้นแบบเพื่อเป็นสถานที่เรียนรู้ในเรื่องที่เกษตรกรสนใจ

4.4.3 การส่งเสริมแบบมวลชน (*mass methods*)

การส่งเสริมแบบมวลชน เป็นการเผยแพร่หรือถ่ายทอดวิชาความรู้สู่บุคคลเป้าหมายเป็นจำนวนมาก โดยที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือผู้ถ่ายทอด ไม่อาจทราบจำนวนบุคคลเป้าหมายได้ การส่งเสริมแบบนี้สามารถทำได้สะดวกและรวดเร็วเหมาะสมสำหรับในกรณีที่มีเรื่องเร่งด่วน เพื่อต้องการให้บุคคลเป้าหมายได้รับข้อมูลพร้อมๆ กันเป็นจำนวนมาก เช่น ในกรณีที่มีโรคสัตว์ระบาด วิธีการส่งเสริมแบบมวลชนมีหลายวิธี คือ

1) เอกสารวิชาการ (*academic documents*) คือ งานเขียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้วิชาการ และนำเสนอความรู้ความคิดใหม่ๆ รวมทั้งประสบการณ์ของผู้เขียนเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ บนพื้นฐานทางวิชาการ อาจจะเป็นการแสดงความคิดเห็นในเชิงวิเคราะห์ วิจารณ์ทางวิชาการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อนำเสนอประเด็นความคิดใหม่ๆ เพื่อตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเรื่องนั้นต่อไป

2) การเผยแพร่ผ่านวิทยุชุมชน (*radio program*) การใช้วิทยุกระจายเสียงในการถ่ายทอดความรู้สู่กลุ่มเกษตรกรนั้น นับว่าสามารถทำได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากคลื่นวิทยุสามารถส่งไปยังท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับเกษตรกรแทบทุกครัวเรือนวิทยุของตัวเอง และเกษตรกรนิยมรับฟังรายการวิทยุกันเป็นจำนวนมาก เนื่องจากรายการวิทยุในปัจจุบันนี้มีทั้งรายการบันเทิง รายการความรู้ที่เป็นเนื้อหาสาระ แต่การส่งเสริมโดยวิธีนี้มีข้อจำกัดก็คือ ถ้าหากเกษตรกรไม่เข้าใจก็ไม่สามารถสอบถามได้ เนื่องจากเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว รวมทั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเองไม่สามารถทราบผลตอบสนองจากบุคคลเป้าหมายได้เช่นกัน

3) การเผยแพร่ผ่านโทรทัศน์ (*television program*) โทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถใช้ในการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ที่มีประสิทธิภาพสูง เพราะสามารถถ่ายทอดความรู้ได้รวดเร็ว กว้างขวางและเป็นระบบที่มีทั้งภาพและเสียงทำให้บุคคลเป้าหมายสามารถเข้าใจได้ดียิ่งขึ้นแต่มีข้อจำกัดก็คือถ้าหากเป็นท้องถิ่นทุรกันดารในท้องถิ่นที่ไม่มีไฟฟ้าใช้จะทำให้ไม่สามารถส่งรายการไปได้

4) หอกระจายข่าวชุมชน เป็นสื่อที่มีคุณสมบัติเพื่อการพัฒนากระจายข่าวสารให้เกิดประโยชน์ในชุมชน เป็นสื่อกลางของคนในชุมชนระหว่างคนในชุมชน และผู้นำชุมชน การกระจายเสียงมีความเป็นกันเอง มีความมั่นใจในการใช้ภาษาท้องถิ่น ชาวบ้านร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมแสดงความต้องการ และร่วมเป็นผู้ส่งสารในบางพื้นที่

5) การเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต (internet) เป็นการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ แต่จำเป็นต้องมีเครื่องมือ อุปกรณ์ และระบบเครือข่ายที่พร้อมและสมบูรณ์ เพื่อให้ได้บทเรียนดิจิทัลที่มีคุณภาพ และทันต่อความต้องการของเกษตรกร สามารถเลือกเวลาศึกษาได้ทุกช่วงเวลาตามที่ต้องการ ซึ่งในประเทศไทยพบว่ามีปัญหาในด้านนี้มาก โดยเฉพาะในเขตนอกเมืองใหญ่ เกษตรกรจะต้องยอมรับในเทคโนโลยีรูปแบบนี้ ยอมรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความกระตือรือร้น ตื่นตัว ใฝ่รู้ มีความรับผิดชอบ และศึกษาความรู้ใหม่ๆ เสมอ

6) เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงและความคิดต่างๆ ที่ได้มีการประมวลผลบันทึก จัดพิมพ์หรือเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งส่วนบุคคล และสังคม สามารถเชื่อมโยงสารสนเทศซึ่งกันและกันผ่านเครือข่ายโทรคมนาคม เช่น เครือข่ายโทรศัพท์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ สื่อออนไลน์เช่น Facebook Line Instagram Youtube เป็นต้น

สรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมมีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การส่งเสริมแบบรายบุคคล แบบกลุ่ม แบบมวลชน และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งแต่ละวิธีการจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสถานะบริบทของพื้นที่และตามความต้องการส่งเสริมของเกษตรกร จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาจัดทำแบบสอบถามในประเด็นการได้รับการส่งเสริมจากแหล่งต่างๆ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

(1) เพศ

สิทธิพงศ์ คำเจริญ (2560, น. 45) ศึกษาศึกษาการพัฒนาผู้นำเครือข่ายเกษตรกรวิริยะบารมีเพื่อส่งเสริมสุขภาวะชุมชน ตำบลหนองจิก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 66.66 เป็นเพศหญิง

(2) อายุ

สิรภพ มาเต็ม (2556, น.37) ศึกษา แนวทางการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 46.48 มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี และมีอายุเฉลี่ย 54.82 ปี

(3) สถานภาพการสมรส

สิทธิพงศ์ คำเจริญ (2560, น. 45) ศึกษาพบว่าสถานภาพสมรส ร้อยละ 93.33 มีสถานภาพสมรส จำนวน 186 ราย

(4) ระดับการศึกษา

สิทธิพงศ์ คำเจริญ (2558, น. 146) ศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 66.60

(5) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จิตราภรณ์ สงค์ประเสริฐ (2551, น. 39) ศึกษา วิธีการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3 คน สิริภพ มาเห็ม (2556, น.41) ศึกษาแรงงานในครัวเรือน พบว่า ร้อยละ 50.3 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3 คน และร้อยละ 17.3 มีแรงงานในครัวเรือน 4 คน

(6) การเป็นสมาชิกกลุ่ม

สิริภพ มาเห็ม (2556, น. 39) ศึกษาการเป็นสมาชิกของกลุ่ม พบว่า เกษตรกรทั้งหมด ร้อยละ 100.0 เป็นสมาชิก ธ.ก.ส.

5.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ**(1) ลักษณะการถือครองพื้นที่ทางการเกษตร**

สิทธิพงศ์ คำเจริญ (2555, น. 147) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 50 มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

(2) จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด

กวิสรา มมประโคน (2555, น. 45) ศึกษาพบว่า สมาชิกประมาณหนึ่งในสาม ร้อยละ 40.00 มีพื้นที่ทำนา เฉลี่ย 17.10 ไร่ สายใจ แสงอรุณ (2557, น. 36) ศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ในการทำนาปีทั้งหมดอยู่ระหว่าง 6-10ไร่ จำนวน 92 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.40 ยุพิน เกื้อนศรี และนิชภา โมราถบ (2559, น.107) ศึกษา การพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลวังกระพี่ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิษฐ์ พบว่ากลุ่มเกษตรกรที่ปลูกข้าวอินทรีย์ในระยะปรับเปลี่ยน จำนวน 34 ราย มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 20-50 ไร่

(3) จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์

พีรนุช คำห่อ (2558, น. 73) ศึกษาพบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวรวมเฉลี่ย 14.42 ไร่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวรวมอยู่ระหว่าง 10-19 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.7 กวิสรา มมประโคน (2555, น. 48) ศึกษาพบว่า สมาชิก ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.60) มีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไม่เกิน 10 ไร่ โดยมีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวต่ำสุด 5 ไร่ สูงสุด 37 ไร่ และพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 7.52 ไร่ พรรณี วันชัย (2557, น. 42) ศึกษาพบว่า

เกษตรกรมีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสันป่าตอง 1 ไร่ 5.98 ไร่ มีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสันป่าตอง พื้นที่สูงสุด 50 ไร่ และมีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสันป่าตอง พื้นที่ต่ำสุด 2 ไร่

(4) ปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์

พีรณัฐ คำหาล้า (2558, น. 55) ศึกษาพบว่า เกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ที่ 631.16 กิโลกรัมต่อไร่ วินัย ขาวมี ศึกษา การจัดการความรู้เรื่องการผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลเหมืองแก้ว (2557, น. 25) ศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีผลผลิตในการปลูกข้าวพันธุ์สันป่าตอง 1 มากที่สุด จำนวน 449-617 กิโลกรัม/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 26.86

(5) การกู้เงินและแหล่งเงินทุนที่ใช้กู้เงินเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์

สายใจ แสงอรุณ (2557, น. 41) ศึกษา พบว่า แหล่งเงินเชื่อมาจาก ธ.ก.ส. จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 64.46

(6) ต้นทุนที่ใช้ในการผลิตข้าวอินทรีย์

เพราพิลาส ขวาสระแก้ว (2552, น. 102) ศึกษาพบว่า มีต้นทุนการผลิตทั้งหมด 2,970.58 บาทต่อไร่ ยูพิน เกื้อนศรี และนิชภา โมราถบ (2559, น. 105) ศึกษา พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ รวมเฉลี่ย 2,554 บาทต่อไร่ ประภาพรณ เหล่าวิระกุล (2554, น. 86) ศึกษาพบว่า กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีการใช้ต้นทุนที่เป็นเงินสดเฉลี่ยต่อไร่ 1,671.38 บาท

(7) ราคาจำหน่ายข้าวอินทรีย์

กวิสรา มมประโคน (2555, น. 48) ศึกษาพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ (ร้อยละ 74.40) มีรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวระหว่าง 16 - 20 บาทต่อกิโลกรัม โดยสมาชิกมีรายได้ต่ำสุดจากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าว 15 บาทต่อกิโลกรัม สูงสุด 23 บาทต่อกิโลกรัม และสมาชิกมีรายได้เฉลี่ยจากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าว 20.60 บาทต่อกิโลกรัม ยูพิน เกื้อนศรี และนิชภา โมราถบ (2559, น. 112) ศึกษาด้านการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ พบว่า ไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ ราคาจำหน่ายข้าวอินทรีย์ ขึ้นอยู่กับราคาตลาดในขณะนั้น

(8) รายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ ปี 2561/62

กวิสรา มมประโคน (2555, น. 48) ศึกษาพบว่า รายได้ของครัวเรือนจากการปลูกข้าวปี 2555 พบว่า สมาชิกร้อยละ 22.40 มีรายได้จากการปลูกข้าวระหว่าง 20,001-40,000 บาท โดยสมาชิกมีรายได้จากการปลูกข้าวต่ำสุด 10,000 บาท รายได้สูงสุด 50,000 บาท และสมาชิกมีรายได้เฉลี่ย 79,150 บาทต่อปี

(9) สถานที่จำหน่ายข้าวอินทรีย์

สกฤษฎพงษ์ ปีกสังคะณีย์ (2555, น. 75) ศึกษาสภาพการผลิตข้าว กข 6 และการยอมรับเมล็ดพันธุ์จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวอุดรธานี ของเกษตรกรในอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายให้กับพ่อค้ารับซื้อในท้องถิ่น รองลงมาจำหน่ายให้กับสหกรณ์การเกษตรโดยเกษตรกร ร้อยละ 2.0 ระบุว่า จำหน่ายให้กับ โรงสีในจังหวัดและสหกรณ์การเกษตรเพื่อลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

5.3 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

สิทธิพงษ์ คำเจริญ (2560, น. 168) ศึกษา พบว่า สมาชิกเครือข่ายเกษตรกร จำนวน 30 คน มีความรู้ก่อนฝึกอบรมโดยมีเฉลี่ย 17.52 และมีความรู้หลังฝึกอบรมโดยมีคะแนนเฉลี่ย 23.68

5.4 การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

สิริภพ มาหิ์ม (2556, น.43) ศึกษา พบว่า การรับข้อมูลข่าวสารพบว่าเกษตรกรได้รับข่าวสารในภาพรวม ส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารทางหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย รองลงมาเป็นเจ้าของพื้นที่ส่งเสริมการเกษตรและสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร โดยภาพรวมแล้วการรับข่าวสารของเกษตรกรเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

5.5 ความต้องการการส่งเสริมเครือข่ายของเกษตรกร

สิริภพ มาหิ์ม (2556, น 43) ศึกษา พบว่ากรรมการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญใน ระยะเตรียมการ การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมพบปะ การกำหนดการประชุม การแลกเปลี่ยนข้อมูล มีความสำคัญในระดับมาก ในระยะก่อตั้งการกำหนดเป้าหมาย การคัดเลือกกรรมการ การกำหนดเป้าหมายกลยุทธ์ ปัญหาในการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย คำแนะนำของคณะกรรมการคือ การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาการผลิต เชื่อมโยงเครือข่ายกับศูนย์อื่นๆ และพัฒนาเป็นมืออาชีพต่อไป

อรรรณพ เรืองกัลปวงศ์ และคณะ (2556, น.73) ศึกษา พบว่า การจัดการเครือข่ายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบอยู่ในระดับมาก 3 อันดับ คือ ด้านความเข้มแข็งของผู้นำ รองลงมาคือด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก อันดับสุดท้าย แนวทางการพัฒนาเครือข่ายควรดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 พัฒนาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพัฒนาผู้นำ โดยให้มีผู้ประสานงานหรือองค์กรพี่เลี้ยง มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติกร ร่วมวางแผน ร่วมประเมินผลจนถึงร่วมรับผลประโยชน์ ระยะที่ 2 การบูรณาการด้วยการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคธุรกิจ สถาบันทางการศึกษาหรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

5.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

5.6.1 ปัญหา

ยุพิน เกื่อนศรี และ นิชภา โมราถบ (2559, น.173) ศึกษา พบว่า ปัญหาที่สำคัญของเกษตรกรตำบลวังกะพืดคือ กลุ่มขาดแกนนำที่เป็นทางการ อาจส่งผลทำให้การพัฒนาไปสู่การเป็นเครือข่ายของเกษตรกรอาจต้องใช้เวลาานานกว่าปกติ

5.6.2 ข้อเสนอแนะ

สิรภพ มาหิ์ม (2556, น.64) ศึกษา พบว่า การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาการผลิต เชื่อมโยงเครือข่ายกับศูนย์อื่นๆ และพัฒนาเป็นมืออาชีพต่อไป

อรรรณพ เรืองกัลป้วงศ์ และคณะ (2556, น.88) ศึกษา พบว่า ภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านเงินทุน ควรมีการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรผู้นำให้มีความคิดริเริ่มในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และควรมีการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้กับกิจกรรมของสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ทั้ง แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร บริบททั่วไปของตำบลล้วยแก้ว อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า สภาพพื้นฐานทางสังคม สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ รวมถึงความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเครือข่ายจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ การได้รับการส่งเสริมและระดับความรู้ที่ได้รับจากวิธีการส่งเสริมแบบต่างๆ ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่าย ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่าย ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้จะนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และสามารถสร้างเครือข่ายไปยังกลุ่มเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ ในอำเภอต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิด ทฤษฎีและการศึกษาวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัย มีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร (population) คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ปี 2560 จำนวน 112 คน ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มข้าวอินทรีย์ในตำบลกล้วยกว้าง

ที่	ชื่อกลุ่ม	จำนวนสมาชิกทั้งหมด (คน)
1	ข้าวอินทรีย์บ้านขามใหญ่	30
2	ข้าวอินทรีย์บ้านหนองคู	15
3	ข้าวอินทรีย์บ้านนุยาว	14
4	ข้าวอินทรีย์บ้านโนนสำโรง	15
5	ข้าวอินทรีย์บ้านขามน้อย	15
6	ข้าวอินทรีย์บ้านพอกหนองแซ่	23
	รวม	112

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (samples) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ปี 2560 จำนวน 112 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

- **แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง** ประกอบด้วย คำถามแบบปลายปิด (Close-ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ความต้องการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

2.2.1 การใช้แบบสัมภาษณ์ สำหรับสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1) ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- (1) บริบททั่วไปของตำบลล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ
- (2) แนวคิด และทฤษฎีความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย
- (3) แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
- (4) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) **การสร้างแบบสัมภาษณ์** นำผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าตามข้อ 1 มากำหนดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ได้อีกประกอบ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่ม

ส่วนที่ 2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ประกอบด้วย ลักษณะการถือครองพื้นที่ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ ปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ การกู้เงินเพื่อใช้เป็นต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ แหล่งเงินทุนที่ใช้กู้เงินเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ ต้นทุนที่ใช้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ ราคาจำหน่ายข้าวอินทรีย์ รายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ ปี 2561/62 สถานที่จำหน่ายข้าวอินทรีย์

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ประกอบด้วย 1 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย และระดับความรู้ที่ได้รับ โดยแบ่งคะแนน ความรู้และแหล่งความรู้ ประกอบด้วย ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย ระยะดำเนินกิจกรรม และระยะขยายเครือข่าย โดยคำถามมีลักษณะเป็นนามมาตร (Nominal Scale) ประกอบด้วย ข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายในระยะต่างๆ จำนวน 15 ข้อ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ตอบถูก	1	คะแนน
ตอบผิด	0	คะแนน

ตอนที่ 3 การได้รับการส่งเสริมจากแหล่งต่างๆ ประกอบด้วย การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล การส่งเสริมแบบมวลชน การส่งเสริมใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยแบ่งคะแนน ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ระดับน้อย
- 3 หมายถึง ระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง ระดับมาก
- 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 ความต้องการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลกว้าง อำเภอย้ายทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย ระยะดำเนินกิจกรรม และระยะขยายเครือข่าย มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ โดยแบ่งคะแนน ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ระดับน้อย
- 3 หมายถึง ระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง ระดับมาก

5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการส่งเสริมเครือข่ายโดยใช้คำถาม ถามแบบ ปลายเปิดรูปแบบเติมคำในช่องว่าง มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มีปัญหา 1 คะแนน

ไม่มีปัญหา 0 คะแนน

3) การทดสอบเครื่องมือ

3.1 การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องส่งเสริมเครือข่าย ตรวจสอบ ขอคำแนะนำและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็น ที่ควรแก้ไขเพิ่มเติม แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบ สัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ก่อนนำไปทดสอบ

3.2 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการ ตรวจสอบ แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดสอบกับ เกษตรกร จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มที่จะเก็บข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

3.2.1 นำผลการสอบถามไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) โดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ระดับความรู้ที่ได้รับจากการ ส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เท่ากับ 0.808

สำหรับค่าความเชื่อถือได้ที่เหมาะสมนั้น Carmines และ Zeller (1986:51) แนะนำว่า โดยทั่วไปแล้วค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือวัดควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.80 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีความเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3.2.2 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์

3.1.1 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ ตำบลกล้วยกว้าง นครบั้ง 112 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบรายละเอียดต่างๆ ความ ครบถ้วนถูกต้องของข้อมูลแบบสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ในแต่ละฉบับ แล้วบันทึกข้อมูลนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าสถิติ ดังนี้

4.1 ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frquency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frquency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการจัดอันดับ โดยใช้คะแนนที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตอบถูกเป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับความรู้โดยรวม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1-3 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
4-6 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ในระดับน้อย
7-9 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ในระดับปานกลาง
10-12 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ในระดับมาก
13-15 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ในระดับมากที่สุด

4.3 ตอนที่ 3 การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frquency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการจัดลำดับโดยแปลความหมายของคะแนนตามค่าเฉลี่ย แบ่งออกเป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

เกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการได้รับการส่งเสริม และระดับความรู้ที่ได้รับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด

4.4 ตอนที่ 4 ความต้องการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ จากการตอบคำถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการจัดลำดับ โดยแปลความหมายของคะแนนตามค่าเฉลี่ย แบ่งออกเป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ความต้องการส่งเสริมในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ความต้องการส่งเสริมในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ความต้องการส่งเสริมในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ความต้องการส่งเสริมในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ความต้องการส่งเสริมมากที่สุด

4.5 ตอนที่ 5 ปัญหาต่อการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ จากการตอบคำถาม 11 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และนำเสนอแบบความเรียงจากมากไปหาน้อย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลกล้วยกว้าง อำเภอย้ายทับทิม จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

ตอนที่ 3 การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

การศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอย้ายทับทิม จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง

N = 112		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	34	30.4
หญิง	78	69.6
2. อายุ (ปี)		
≤ 40	17	15.2
41 – 50	46	41.1
51 – 60	44	39.2
61 – 70	5	4.5
Minimum = 32 Maximum = 65 Mean = 48.88 S.D. = 7.608		
3. สถานภาพสมรส		
โสด	6	5.4
สมรสอยู่ด้วยกัน	88	78.6
สมรสแยกกันอยู่	2	1.8
หย่าร้างหรือหม้าย	16	14.2
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	66	58.9
มัธยมศึกษาตอนต้น	16	14.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ป.ว.ช	23	20.5
อนุปริญญา หรือ ป.ว.ส	3	2.7
ปริญญาตรี	4	3.6
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1 – 3 คน	38	33.9
4 – 6 คน	68	60.7
7 – 10 คน	6	5.4
Minimum = 2 Maximum = 9 Mean = 4.12 S.D.= 1.380		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 112		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. การเป็นสมาชิกกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่เป็น	0	0.0
เป็น	112	100.0
สมาชิกกลุ่มเกษตรกร	112	100.0
สมาชิกกลุ่มสหกรณ์	17	15.2
สมาชิก ช.ก.ส.	93	83.0
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	14	12.5
สมาชิกวิสาหกิจชุมชนหรือ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	82	73.2

จากตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1.1 เพศ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 69.6 เป็นเพศหญิง รองลงมา ร้อยละ 30.4 เป็นเพศชาย ตามลำดับ

1.1.2 อายุ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 41.1 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมา ร้อยละ 39.2 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 15.2 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี และ ร้อยละ 4.5 มีอายุระหว่าง 61-70 ปี ตามลำดับ โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้างอายุต่ำสุด 32 ปี สูงสุด 65 ปี และมีอายุเฉลี่ย 48.88 ปี

1.1.3 สถานภาพสมรส พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 78.6 สมรสอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 14.2 หย่าร้างหรือหม้าย ร้อยละ 5.4 เป็นโสด และร้อยละ 1.8 สมรสแยกกันอยู่ตามลำดับ

1.1.4 ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 58.9 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 20.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ร้อยละ 14.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 3.6 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และ ร้อยละ 2.7 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. ตามลำดับ

1.1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 60.7 มีสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน ร้อยละ 33.9 มีสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน และร้อยละ 5.4 มีสมาชิก

ในครัวเรือน 7-10 คน ตามลำดับ โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน สูงสุด 9 คน และมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน

1.1.6 การเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 100.0 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 83.0 เป็นสมาชิก ธ.ก.ส. ร้อยละ 73.2 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน หรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 15.2 เป็นสมาชิกสหกรณ์ และร้อยละ 12.5 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

การศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ลักษณะการถือครองพื้นที่ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ การกู้เงินเพื่อใช้เป็นต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ แหล่งเงินทุนที่ใช้กู้เงินเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ ต้นทุนที่ใช้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ ราคาจำหน่ายข้าวอินทรีย์ รายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ ปี 2561/62 และสถานที่จำหน่ายข้าวอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

N = 112		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ลักษณะการถือครองพื้นที่ทางการเกษตร		
ครัวเรือน	105	93.8
ครัวเรือนและเช่า	7	6.2
2. จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด		
≤ 9 ไร่	23	20.5
10-14 ไร่	30	26.8
15-20 ไร่	41	36.6
21-25 ไร่	4	3.6
> 25 ไร่	14	12.5
Minimum = 4 Maximum = 40 Mean = 15.67 S.D.= 7.922		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 112		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์		
≤ 9 ไร่	40	35.7
10-15 ไร่	59	52.7
16-20 ไร่	11	9.8
> 20 ไร่	2	1.8
Minimum = 2 Maximum = 30 Mean = 10.95 S.D. = 4.492		
4. ปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ (ต่อไร่)		
≤ 350 กิโลกรัม	7	6.3
351-400 กิโลกรัม	72	64.2
> 400 กิโลกรัม	33	29.5
Minimum = 340 Maximum = 460 Mean = 401.12 S.D. = 25.466		
5. การกู้เงินเพื่อใช้เป็นต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์		
ไม่กู้	61	54.5
กู้	51	45.5
6. แหล่งเงินทุนที่ใช้กู้เงินเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ญาติพี่น้อง	12	10.7
สหกรณ์การเกษตร	16	14.3
ธ.ก.ส.	48	42.9
กองทุนต่างๆ	12	10.7
7. ต้นทุนที่ใช้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ (ต่อไร่)		
≤ 1,700 บาท	5	4.5
1,701-1,900 บาท	34	30.3
1,901-2,100 บาท	44	39.3
> 2,100 บาท	29	25.9
Minimum = 1,500 Maximum = 2,300 Mean = 2,030.18 S.D. = 176.405		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 112		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
8. ราคาจำหน่ายข้าวอินทรีย์ (ต่อกิโลกรัม)		
≤ 16 บาท	95	84.9
16-20 บาท	14	12.5
> 20 บาท	3	2.6
Minimum = 15 Maximum = 22 Mean = 16.33 S.D.= 1.442		
9. รายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ ปี 2561/62 (บาท ต่อปี)		
≤ 20,000 บาท	4	3.6
20,001-40,000	32	28.6
40,001-60,000	42	37.5
60,001-80,000	17	15.2
> 80,000 บาท	17	15.1
Minimum = 15,000 Maximum = 200,000 Mean = 57,715.18 S.D. = 30,633.303		
10. สถานที่จำหน่ายข้าวอินทรีย์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่ได้จำหน่าย	0	0.0
แปลงนา	2	1.8
โรงสีข้าวในตัวเมือง	110	98.2
ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว	26	23.2

จากตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบล
กล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.2.1 ลักษณะการถือครองพื้นที่ทางการเกษตร พบว่า เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
ร้อยละ 93.8 มีลักษณะการถือครองพื้นที่ทางการเกษตรแบบครัวเรือน ร้อยละ 6.2 มีลักษณะการ
ถือครองพื้นที่ทางการเกษตรแบบครัวเรือนและเช่า ตามลำดับ

1.2.2 จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด พบว่า เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 36.6
มีพื้นที่ปลูกข้าวระหว่าง 15-20 ไร่ ร้อยละ 26.8 มีพื้นที่ปลูกข้าวระหว่าง 10-14 ไร่ ร้อยละ 20.5

มีพื้นที่ปลูกข้าวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 9 ไร่ ร้อยละ 12.5 พื้นที่ปลูกข้าวมากกว่า 25 ไร่ และร้อยละ 3.6 มีพื้นที่ปลูกข้าวระหว่าง 21-25 ไร่ ตามลำดับ เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีพื้นที่ปลูกข้าวต่ำสุด 4 ไร่ สูงสุด 40 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมดเฉลี่ย 15.67 ไร่

1.2.3 จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 52.7 มีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ระหว่าง 10-15 ไร่ ร้อยละ 35.7 มีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 9 ไร่ ร้อยละ 9.8 มีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ระหว่าง 16-20 ไร่ และร้อยละ 1.8 มีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์มากกว่า 20 ไร่ ตามลำดับ โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ต่ำสุด 2 ไร่ สูงสุด 30 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ เฉลี่ย 10.95 ไร่

1.2.4 ปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 64.2 มีปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ ระหว่าง 351-400 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 29.5 มีปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์มากกว่า 400 กิโลกรัมต่อไร่ และร้อยละ 6.3 มีปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 350 ตามลำดับ โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ ต่ำสุด 340 กิโลกรัมต่อไร่ สูงสุด 460 กิโลกรัมต่อไร่ และมีปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 401.12 กิโลกรัมต่อไร่

1.2.5 การกู้เงินเพื่อใช้เป็นต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 54.5 มีการกู้เงินเพื่อใช้เป็นต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ และร้อยละ 45.5 ไม่ได้กู้เงินเพื่อใช้เป็นต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ ตามลำดับ

1.2.6 แหล่งเงินทุนที่ใช้กู้เงินเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ พบว่า สมาชิกเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 42.9 กู้เงินจาก ธ.ก.ส. เพื่อใช้เป็นเงินทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 14.3 กู้เงินจากสหกรณ์การเกษตร เพื่อใช้เป็นเงินทุนในการข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 10.7 กู้เงินจากกองทุนต่างๆ และกู้เงินจากญาติพี่น้อง เพื่อใช้เป็นเงินทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ ตามลำดับ

1.2.7 ต้นทุนที่ใช้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 39.3 มีต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ 1,901-2,100 บาทต่อไร่ ร้อยละ 30.3 มีต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ 1,701-1,900 บาทต่อไร่ ร้อยละ 25.9 มีต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,700 บาทต่อไร่ ร้อยละ 25.9 มีต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์มากกว่า 2,100 บาทต่อไร่ ตามลำดับ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ต่ำสุด 1,500 บาทต่อไร่ สูงสุด 2,300 บาทต่อไร่ และมีต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 2,030.18 บาทต่อไร่

1.2.8 ราคาจำหน่ายข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 84.9 จำหน่ายข้าวอินทรีย์ ราคาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 16 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 12.5 จำหน่ายข้าวอินทรีย์

ราคา 16-20 บาทต่อกิโลกรัม และร้อยละ 2.6 จำหน่ายข้าวอินทรีย์ราคาต่ำกว่า 20 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ จำหน่ายข้าวอินทรีย์ราคาต่ำสุด 15 บาทต่อกิโลกรัม สูงสุด 22 บาทต่อกิโลกรัม และจำหน่ายข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 16.33 บาทต่อกิโลกรัม

1.2.9 รายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ ปี 2561/62 พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 37.5 มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ปี 2561/62 40,001-60,000 บาทต่อปี ร้อยละ 28.6 มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ปี 2561/62 20,001-40,000 บาทต่อปี ร้อยละ 15.2 มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ปี 2561/62 60,001-80,000 บาทต่อปี และร้อยละ 15.1 มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ปี 2561/62 มากกว่า 80,000 บาทต่อปี และร้อยละ 3.6 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมอินทรีย์ต่ำสุด 15,000 บาทต่อปี สูงสุด 190,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากการจำหน่ายข้าวหอมอินทรีย์เฉลี่ย 57,715.18 บาทต่อปี

1.2.10 สถานที่จำหน่ายข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 98.2 จำหน่ายข้าวอินทรีย์ให้โรงสีข้าวในตัวเมือง ร้อยละ 23.2 จำหน่ายข้าวอินทรีย์ให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว และร้อยละ 1.8 จำหน่ายที่แปลงนา ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายในระยะต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด ระยะก่อตั้ง เป็นเครือข่าย ระยะดำเนินกิจกรรม และระยะขยายเครือข่าย ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

N = 112

ข้อ	ประเด็น	เฉลย	ความรู้ผู้ตอบถูก		อันดับ
			จำนวน	ร้อยละ	
ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด					
1	ก่อนที่จะทำการสร้างเครือข่าย เกษตรกรจะต้อง ทำการศึกษาของมูลพื้นฐานของชุมชน	ถูก	106	94.6	1
2	การสร้างเครือข่ายจะต้องหาแนวร่วมค้นหาเป้าหมาย ที่สนใจร่วมกัน	ถูก	103	92.0	4
3	สมาชิกในกลุ่มที่จะสร้างเครือข่ายจะต้องเข้าใจเป้าหมาย ของการรวมกลุ่มและการประสานงานอย่างชัดเจน	ถูก	105	93.8	2
4	กลุ่มที่จะสร้างเครือข่ายนั้น จะต้องผ่านการพูดคุยกัน วิเคราะห์ชุมชนร่วมกันว่า “เพราะเหตุใดเราจึงต้องพึ่งพา อาศัยซึ่งกันและกัน ทำไมเราจึงมีชีวิตรอยู่ตามลำพังตัวเอง ไม่ได้”	ถูก	104	92.9	3
ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย					
5	การติดต่อสื่อสารงานควรประสานงานผ่านผู้นำกลุ่ม ไม่จำเป็นต้องสื่อสารกับสมาชิกและเครือข่าย	ผิด	86	76.8	3
6	มีการกำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วมกันของ เครือข่าย เพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายเป็นไปได้ อย่างต่อเนื่อง	ถูก	103	92.0	1
7	เครือข่ายก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง กลุ่มย่อยที่เป็นเครือข่าย	ถูก	103	92.0	1
8	กลุ่มเครือข่ายที่ตั้งอยู่ต่างพื้นที่กัน หรือห่างไกลกัน ไม่สามารถพัฒนาก่อตั้งเป็นเครือข่ายได้	ผิด	77	68.8	4

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	เฉลี่ย	ความรู้ผู้ตอบถูก		อันดับ
			จำนวน	ร้อยละ	
ระยะการดำเนินกิจกรรม					
9	เครือข่ายต้องมีการเคลื่อนไหวให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยการจัดกิจกรรมเสริมความสัมพันธ์ และการเสริมทักษะการสร้างเครือข่ายให้คนทำงาน	ถูก	107	95.5	1
10	ในการสร้างเครือข่าย อาจนำภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี มาเชื่อมโยงกับกิจกรรมเครือข่าย ทำให้เกิดการทำกิจกรรมเครือข่ายร่วมกัน	ถูก	103	92.0	3
11	เครือข่ายที่จะมีความต่อเนื่องได้นั้น ต้องเกิดจากการทำงานร่วมกันของฝ่ายต่างๆ โดยเป็นทั้งกระบวนการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การระดมทรัพยากร กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ จะนำไปสู่เป้าหมายของเครือข่าย	ถูก	107	95.5	1
12	การเสริมสร้างผู้นำรุ่นใหม่ เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นในการสร้างเครือข่าย	ผิด	83	74.1	4
ระยะขยายเครือข่าย					
13	การเชื่อมโยงเครือข่ายทำให้เกิดเวทีในการทำงานร่วมกัน และเปิดช่องให้สมาชิกเข้าถึงเรื่องที่กำลังสนใจได้ทุกแง่มุม	ถูก	110	98.2	1
14	เครือข่ายที่มีการทำงานที่เข้มแข็งจะส่งผลให้สมาชิก และเครือข่ายสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งในเรื่องของทุน ทรัพยากร ความรู้ การจัดการ และการตลาด	ถูก	107	95.5	2
15	เครือข่ายสามารถขยายวงกว้าง และรวมกันเป็นเครือข่าย ที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย และสามารถรวมเป็นเครือข่าย กับเครือข่ายอื่นได้	ถูก	103	92.0	3

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ พบว่า มีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่าย ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1 ระยะเวลาเตรียมการ/ก่อเกิด เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้เกี่ยวกับระยะเตรียมการ/ก่อเกิด โดยตอบถูก ร้อยละ 94.6 ในประเด็นความรู้ ก่อนที่จะทำการสร้างเครือข่าย เกษตรกรจะต้องทำการศึกษาของมูลพื้นฐานของชุมชน รองลงมา ร้อยละ 93.8 เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์มีความรู้เกี่ยวกับสมาชิกในกลุ่มที่จะสร้างเครือข่ายจะต้องเข้าใจเป้าหมายของการรวมกลุ่ม และการประสานงานอย่างชัดเจน ร้อยละ 92.9 ในประเด็น การสร้างเครือข่าย อาจนำภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี มาเชื่อมโยงกับกิจกรรมเครือข่าย ทำให้เกิดการทำกิจกรรมเครือข่ายร่วมกัน และร้อยละ 92.0 ในประเด็นการสร้างเครือข่ายจะต้องหาแนวร่วม ค้นหาเป้าหมายที่สนใจร่วมกัน

2.2 ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้เกี่ยวกับการระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย ร้อยละ 92.0 ในประเด็นความรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วมกันของเครือข่าย เพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 92.0 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์มีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มย่อยที่เป็นเครือข่าย ร้อยละ 76.8 ในประเด็นการติดต่อสื่อสารงานควรประสานงานผ่านผู้นำกลุ่ม ไม่จำเป็นต้องสื่อสารกับสมาชิกและเครือข่าย และร้อยละ 68.8 ในประเด็นกลุ่มเครือข่ายที่ตั้งอยู่ต่างพื้นที่กัน หรือห่างไกลกัน ไม่สามารถพัฒนาก่อตั้งเป็นเครือข่ายได้

2.3 ระยะการดำเนินกิจกรรม เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้เกี่ยวกับระยะดำเนินกิจกรรม ร้อยละ 95.5 ในประเด็นความรู้ เครือข่ายต้องมีการเคลื่อนไหวให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยการจัดกิจกรรมเสริมความสัมพันธ์และการเสริมทักษะการสร้างเครือข่ายให้คนทำงาน รองลงมา ร้อยละ 95.5 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้เกี่ยวกับการเป็นเครือข่ายที่จะมีความต่อเนื่องได้นั้น ต้องเกิดจากการทำงานร่วมกันของฝ่ายต่างๆ โดยเป็นทั้งกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การระดมทรัพยากร กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ จะนำไปสู่เป้าหมายของเครือข่าย ร้อยละ 92.0 ในประเด็น ในการสร้างเครือข่าย อาจนำภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี มาเชื่อมโยงกับกิจกรรมเครือข่าย ทำให้เกิดการทำกิจกรรมเครือข่ายร่วมกัน และร้อยละ 74.1 ในประเด็น การเสริมสร้างผู้นำรุ่นใหม่ เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นในการสร้างเครือข่าย

2.4 ระยะขยายเครือข่าย เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้เกี่ยวกับระยะขยายเครือข่าย ร้อยละ 98.2 ในประเด็นความรู้ การเชื่อมโยงเครือข่ายทำให้เกิดเวทีในการทำงานร่วมกัน และเปิดช่องให้สมาชิกเข้าถึงเรื่องที่กำลังสนใจได้ทุกแง่มุม รองลงมา ร้อยละ 95.5 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้ในประเด็นความรู้ เครือข่ายที่มีการทำงานที่เข้มแข็งจะส่งผลให้สมาชิกและเครือข่ายสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งในเรื่องของทุน ทรัพยากร ความรู้ การจัดการ และการตลาด

และร้อยละ 92.0 ในประเด็น เครื่องข่ายสามารถขยายวงกว้าง และรวมกันเป็นเครือข่ายที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย และสามารถรวมเป็นเครือข่ายกับเครือข่ายอื่นได้

ตารางที่ 4.4 ระดับความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ โดยพิจารณาจากจำนวนคะแนนที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตอบถูก

N = 112			
คะแนน	ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-3	น้อยที่สุด	0	0.0
4-6	น้อย	0	0.0
7-9	ปานกลาง	8	7.1
10-12	มาก	16	14.3
13-15	มากที่สุด	88	78.6
Minimum = 7 Maximum = 15 Mean = 13.49 S.D. = 1.898		112	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 78.6 มีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกรระหว่าง 13-15 คะแนน (มากที่สุด) รองลงมาร้อยละ 14.3 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกร ระหว่าง 10-12 คะแนน (มาก) และร้อยละ 7.1 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์มีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกร คะแนนระหว่าง 7-9 คะแนน (ปานกลาง) โดยมีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกร ต่ำสุด 7 คะแนน สูงสุด 15 คะแนน และมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ย 13.49 คะแนน

ตอนที่ 3 การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

การศึกษาการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่าง ๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (การติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกรทาง โทรศัพท์ เกษตรกรเข้าไปติดต่อเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่ไร่นาหรือบ้าน) การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (การประชุมกลุ่ม การสาธิต การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การฝึกอบรม) การส่งเสริมแบบมวลชน (หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน การจัดนิทรรศการ วิทยู เอกสาร/ใบปลิว/แผ่นพับ โทรทัศน์)

การส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Youtube แอปพลิเคชัน Line Facebook Internet) ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ระดับความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรจากแหล่งต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

N = 112

ประเด็น	การได้รับ การส่งเสริม (จำนวน/ ร้อยละ) ที่ได้รับ	อันดับ	ความต้องการการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
			5	4	3	2	1			
1. การส่งเสริม แบบบุคคลต่อ บุคคล								3.87	มาก	
								(1.085)		
1.1 การ ติดต่อระหว่าง เจ้าหน้าที่และ เกษตรกรทาง โทรศัพท์	90 (80.4)	3	27 (24.1)	32 (28.6)	29 (25.9)	2 (1.8)	0 (0.0)	3.16 (1.743)	ปานกลาง	3
1.2 เกษตรกร เข้าไปติดต่อ เจ้าหน้าที่ที่ สำนักงาน	109 (97.3)	2	28 (25.0)	64 (57.1)	17 (15.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.99 (0.915)	มาก	2
1.3 เจ้าหน้าที่ เข้าไปเยี่ยม เขียนเกษตรกร ที่ไร่นาหรือ บ้าน	112 (100.0)	1	56 (50.0)	52 (46.4)	3 (2.37)	1 (0.9)	0 (0.0)	4.46 (0.599)	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

N = 112

ประเด็น	การได้รับ การส่งเสริม (จำนวน/ ร้อยละ) ที่ได้รับ	อันดับ	ความต้องการการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
			5	4	3	2	1			
			2. การส่งเสริม แบบกลุ่มบุคคล							
2.1 การ ประชุมกลุ่ม	112 (100.0)	1	31 (27.7)	67 (59.8)	12 (10.7)	1 (0.9)	1 (0.9)	4.08 (0.796)	มาก	2
2.2 การ สาธิต	109 (97.3)	3	33 (29.5)	56 (50.0)	18 (16.1)	2 (1.8)	.0 (0.0)	3.99 (0.982)	มาก	3
2.3 การ ศึกษาดูงาน นอกสถานที่	88 (78.6)	4	43 (38.4)	39 (34.8)	6 (5.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.47 (1.903)	มาก	4
2.4 การ ฝึกอบรม	112 (100.0)	1	67 (59.8)	34 (30.4)	9 (0.9)	2 (1.8)	0 (0.0)	4.48 (0.723)	มากที่สุด	1
3. การส่งเสริม แบบมวลชน							3.55 (1.370)	มาก		
3.1 หอ กระจายข่าว ประจำหมู่บ้าน	111 (99.1)	1	28 (25.0)	48 (42.9)	22 (19.6)	12 (10.7)	0 (0.9)	3.78 (1.029)	มาก	2
3.2 การจัด นิทรรศการ	94 (83.9)	5	41 (36.6)	33 (29.5)	16 (14.3)	4 (3.6)	0 (0.0)	3.51 (1.735)	มาก	3
3.3 วิทยุ	103 (92.0)	3	32 (28.6)	37 (33.0)	14 (12.5)	3 (2.7)	0 (0.0)	3.17 (1.355)	ปาน กลาง	5
3.4 เอกสาร/ ใบปลิว/ แผ่นพับ	102 (91.1)	4	55 (49.1)	31 (27.7)	10 (8.9)	4 (3.6)	2 (1.8)	3.92 (1.525)	มาก	1

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

N = 112

ประเด็น	การได้รับการส่งเสริม (จำนวน/ ร้อยละ) ที่ได้รับ	อันดับ	ความต้องการการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
			5	4	3	2	1			
3.5 โทรทัศน์	110 (3.6)	2 (1.8)	23 (20.5)	30 (26.8)	31 (27.7)	23 (20.5)	3 (2.7)	3.37 (1.207)	ปานกลาง	4
4. การส่งเสริม โดยใช้ เทคโนโลยี สารสนเทศ								3.33 (1.621)	ปาน กลาง	
4.1 Youtube	93 (100.0)	1	17 (15.2)	42 (37.5)	31 (27.7)	4 (3.6)	1 (0.9)	3.17 (1.553)	ปาน กลาง	3
4.2 แอป พลิเคชัน Line Facebook	93 (100.0)	1	23 (20.5)	43 (38.4)	24 (21.4)	4 (3.6)	1 (0.9)	3.29 (1.608)	ปานกลาง	2
4.3 Internet	93 (100.0)	1	43 (38.4)	28 (25.0)	22 (19.6)	2 (1.8)	0 (0.0)	3.54 (1.703)	มาก	1

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การวิเคราะห์แหล่งความรู้และระดับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริม
เครือข่ายจากแหล่งต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้ดังนี้
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด
เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการส่งเสริมเครือข่ายจาก
แหล่งต่างๆ ในภาพรวมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) และเมื่อพิจารณาวิธีการส่งเสริมแบบต่างๆ

จำนวน 4 วิธี ได้แก่ การส่งเสริมแบบบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.87) การส่งเสริมแบบมวลชนในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) และการส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า

3.1 การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมเครือข่ายภาพรวม จากการส่งเสริมการเกษตรแบบบุคคลต่อบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.87) โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับทราบข่าวสารข้อมูลในระดับมากที่สุด จากวิธีการส่งเสริม 1 วิธี ได้แก่ จากเจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่ไร่นาหรือบ้าน (ค่าเฉลี่ย 4.46) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับมาก ได้แก่ เกษตรกรเข้าไปติดต่อเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน (ค่าเฉลี่ย 3.99) และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.16) จากการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกรทางโทรศัพท์

3.2 การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเครือข่ายภาพรวม จากการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับทราบข่าวสารข้อมูลในระดับมากที่สุด จากวิธีการส่งเสริม 1 วิธี ได้แก่ การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.48) รองลงมาในระดับมากจากวิธีการส่งเสริม 3 วิธี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การประชุมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.08) การสาธิต (ค่าเฉลี่ย 3.99) และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ค่าเฉลี่ย 3.47)

3.3 การส่งเสริมแบบมวลชน เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเครือข่ายภาพรวม จากการส่งเสริมแบบมวลชนในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับทราบข่าวสารข้อมูลในระดับมาก จากวิธีการส่งเสริม 3 วิธี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ เอกสาร/ใบปลิว/แผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 3.92) หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.78) และการจัดนิทรรศการ (ค่าเฉลี่ย 3.51) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์รับข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง จากวิธีการส่งเสริม 2 วิธี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.44) และวิทยุ (ค่าเฉลี่ย 3.17)

3.4 การส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมเครือข่ายภาพรวม จากการส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับทราบข่าวสารข้อมูลในระดับมาก จากวิธีการส่งเสริม 1 วิธี ได้แก่ Internet (ค่าเฉลี่ย 3.54) รับทราบข่าวสารข้อมูลในระดับปานกลาง จากวิธีการส่งเสริม 2 วิธี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ แอปพลิเคชัน Line/Facebook (ค่าเฉลี่ย 3.29) และ Youtube (ค่าเฉลี่ย 3.17)

ตารางที่ 4.6 สรุปผลการได้รับความรู้จากวิธีการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรจากแบบต่างๆ

N = 112

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความ หมาย	อันดับ
1. การส่งเสริมแบบบุคคล	3.87	1.085	มาก	2
2. การส่งเสริมแบบกลุ่ม	4.00	1.101	มาก	1
3. การส่งเสริมแบบมวลชน	3.55	1.370	มาก	3
4. การส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.33	1.621	ปานกลาง	4
เฉลี่ยรวม	3.68	1.294	มาก	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากวิธีการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรจากแบบต่างๆ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.00) การส่งเสริมแบบบุคคล (ค่าเฉลี่ย = 3.87) การส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย = 3.55) และระดับปานกลาง ได้แก่ การส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย = 3.33)

ตอนที่ 4 การส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

การศึกษาการส่งเสริมเครือข่ายเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ระยะเตรียมการก่อเกิด ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย ระยะดำเนินกิจกรรม และระยะขยายเครือข่าย มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.7 ดังนี้

ตารางที่ 4.7 การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายและความต้องการส่งเสริมเครือข่ายของเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

N = 112

ประเด็น	การได้รับการส่งเสริม		ความต้องการการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	(จำนวน/ร้อยละ) ได้รับ	อันดับ	(จำนวน/ร้อยละ)							
			5	4	3	2	1			
1. ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด								3.97	มาก	1
								(0.902)		
1.1. ศึกษาข้อมูลชุมชน/องค์กร	85 (75.9)	1	29 (25.9)	50 (44.6)	32 (28.6)	1 (0.9)	0 (0.0)	3.95 (0.792)	มาก	3
1.2 หาแนวร่วม ค้นหา กลุ่มเป้าหมาย ที่สนใจ	55 (49.1)	4	35 (31.5)	46 (41.5)	24 (21.4)	6 (5.4)	1 (0.9)	3.96 (0.910)	มาก	2
1.3 ส่งเสริมให้ทำ ความรู้จัก	64 (57.1)	2	41 (36.6)	31 (27.7)	36 (32.1)	2 (1.8)	2 (1.8)	3.96 (0.962)	มาก	2
1.4 แลกเปลี่ยนข้อมูล	61 (54.5)	3	42 (37.5)	40 (35.7)	21 (18.8)	9 (8.0)	0 (0.0)	4.03 (0.944)	มาก	1

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

N = 112

ประเด็น	การได้รับการ ส่งเสริม (จำนวน/ ร้อยละ) ที่ได้รับ	อันดับ	ความต้องการการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
			5	4	3	2	1			
2. ระยะก่อตั้ง เป็นเครือข่าย								3.30 (0.894)	มาก	4
2.1 กำหนด วัตถุประสงค์ และข้อตกลง ร่วม	85 (75.9)	1	31 (27.7)	50 (44.6)	25 (22.3)	6 (5.4)	0 (0.0)	3.95 (0.847)	มาก	4
2.2 กำหนด บทบาทหน้าที่ และวางผัง เครือข่าย	42 (37.5)	3	36 (32.1)	40 (35.7)	28 (25.0)	8 (7.1)	1 (0.0)	3.93 (0.927)	มาก	5
2.3 สร้าง และพัฒนา ผู้นำ	43 (38.4)	2	65 (58.0)	27 (24.1)	14 (12.5)	5 (4.5)	1 (0.9)	4.34 (0.926)	มาก ที่สุด	1
2.4 จัดระบบ ติดต่อสื่อสาร ระหว่าง สมาชิกและ เครือข่าย	36 (32.1)	4	41 (36.6)	39 (34.8)	24 (21.4)	7 (6.3)	1 (0.9)	4.00 (0.959)	มาก	3
2.5 มีเวที ให้เครือข่าย ได้พบกันและ แลกเปลี่ยน เรียนรู้กัน อย่าง สม่ำเสมอ	23 (20.5)	5	55 (49.1)	38 (33.9)	16 (14.3)	3 (2.7)	0 (0.0)	4.29 (0.812)	มาก ที่สุด	2

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

N = 112										
ประเด็น	การได้รับ การส่งเสริม (จำนวน/ ร้อยละ) ที่ได้รับ	อันดับ	ความต้องการการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
			5	4	3	2	1			
3. ระยะ การดำเนิน กิจกรรม								3.92 (0.928)	มาก	2
3.1 กำหนด ช่องทาง ประสาน เครือข่าย	41 (63.4)	4	25 (22.3)	58 (51.8)	22 (19.6)	7 (6.3)	0 (0.0)	3.90 (0.816)	มาก	3
3.2 กำหนด แนวทางใน การทำ กิจกรรมของ เครือข่าย	41 (63.4)	4	34 (30.4)	41 (36.6)	31 (27.7)	4 (3.6)	2 (1.8)	3.90 (0.939)	มาก	3
3.3 จัด กิจกรรม ต่อเนื่อง เพื่อรักษา สัมพันธภาพ ที่ดีของ สมาชิก	80 (71.4)	1	44 (39.3)	40 (35.7)	21 (18.8)	5 (4.5)	2 (1.8)	4.06 (0.961)	มาก	2
3.4 เสริม สร้าง กระบวนการ เรียนรู้	52 (46.4)	2	27 (24.1)	41 (36.6)	34 (30.4)	10 (8.9)	0 (0.0)	3.76 (0.923)	มาก	7

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

N = 112

ประเด็น	การได้รับ		ความต้องการการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อัน ดับ
	การส่งเสริม (จำนวน/ ร้อยละ) ที่ได้รับ	อัน ดับ								
			5	4	3	2	1			
3.5 กำหนด และสร้าง แรงจูงใจใน การทำงานกับ เครือข่าย	52 (46.4)	2	27 (24.1)	41 (36.6)	34 (30.4)	10 (8.9)	0 (0.0)	3.76 (0.923)	มาก	7
3.6 การ บริหารจัดการ ข้อมูล	44 (39.3)	3	33 (29.5)	36 (32.1)	30 (26.8)	10 (8.9)	3 (2.7)	3.77 (1.057)	มาก	6
3.7 สร้าง เสริมผู้นำ รุ่นใหม่อย่าง ต่อเนื่อง	34 (30.4)	6	52 (46.4)	39 (34.8)	18 (16.1)	3 (2.7)	0 (0.0)	4.25 (0.822)	มาก ที่สุด	1
4. ระยะเวลา เครือข่าย								3.90 (1.007)	มาก	3
4.1 ประสาน ความร่วมมือ	65 (58.0)	1	31 (27.7)	55 (49.1)	18 (16.1)	7 (6.3)	1 (0.9)	3.96 (0.879)	มาก	2
4.2 ส่งเสริม และดำรงไว้ ซึ่งความ สัมพันธ์	47 (42.0)	3	37 (33.0)	37 (33.0)	27 (24.1)	9 (8.0)	2 (1.8)	3.88 (1.023)	มาก	3
4.3 การให้ กำลังใจซึ่งกัน และกัน	52 (46.4)	2	53 (47.3)	24 (21.4)	19 (17.0)	16 (14.3)	0 (0.0)	4.02 (1.107)	มาก	1

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

N = 112

ประเด็น	การได้รับการ		ความต้องการการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อัน ดับ
	ส่งเสริม (จำนวน/ ร้อยละ) ได้รับ	อัน ดับ	(จำนวน/ร้อยละ)							
			5	4	3	2	1			
4.4	43	4	31	40	26	14	1	3.77	มาก	4
ติดตามและ ประเมินผล แบบมี ส่วนร่วม	(38.4)		(27.7)	(35.7)	(23.2)	(12.5)	(0.9)	(1.022)		

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การวิเคราะห์การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายและความต้องการส่งเสริมเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80 หมายถึง ได้รับความต้องการการส่งเสริม ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 หมายถึง ได้รับความต้องการการส่งเสริม ในระดับน้อย

ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20 หมายถึง ได้รับความต้องการการส่งเสริม ในระดับมาก

มากที่สุด

เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความต้องการการส่งเสริม ดังนี้

4.1 ความต้องการการส่งเสริมในระยะเตรียมการก่อเกิด พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในประเด็น แลกเปลี่ยนข้อมูล ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) รองลงมา มีความต้องการส่งเสริมในประเด็น หาแนวร่วมค้ำหากลุ่มเป้าหมายที่สนใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96)

ประเด็นส่งเสริมให้ทำความรู้จักในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) และมีความต้องการส่งเสริม
 ในประเด็นศึกษาข้อมูลชุมชน/องค์กร ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) ตามลำดับ

4.2 ความต้องการการส่งเสริมในระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย พบว่าเกษตรกรมีความ
 ต้องการการส่งเสริมในประเด็นสร้างและพัฒนาผู้นำ ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.34) ประเด็น
 มีเวทีให้เครือข่ายได้พบกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย
 4.29) รองลงมา มีความต้องการส่งเสริมในประเด็น จัดระบบติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกและ
 เครือข่าย ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) ประเด็นกำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วมในระดับมาก
 (ค่าเฉลี่ย 3.95) และมีความต้องการส่งเสริมในประเด็นกำหนดบทบาทหน้าที่และวางผังเครือข่าย
 ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) ตามลำดับ

4.3 ความต้องการการส่งเสริมในระยะก่อดำเนินกิจกรรม พบว่าเกษตรกรมีความ
 ต้องการการส่งเสริมในประเด็นสร้างเสริมผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย
 4.25) รองลงมา มีความต้องการการส่งเสริมประเด็นจัดกิจกรรมต่อเนื่อง เพื่อรักษาสัมพันธภาพที่ดี
 ของสมาชิกในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) กำหนดช่องทางการประสานเครือข่าย ในระดับมาก
 (ค่าเฉลี่ย 3.90) ประเด็นกำหนดแนวทางในการทำกิจกรรมของเครือข่าย ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย
 3.90) กำหนดและสร้างระบบจูงใจในการทำงานกับเครือข่าย ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84)
 การบริหารจัดการข้อมูลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.7) และมีความต้องการส่งเสริมในประเด็น
 เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) ตามลำดับ

4.4 ความต้องการการส่งเสริมในระยะขยายเครือข่าย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการ
 การส่งเสริมในประเด็นให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) ประเด็นประสาน
 ความร่วมมือ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) รองลงมา มีความต้องการส่งเสริมในประเด็น ส่งเสริม
 และดำรงไว้ซึ่งความสามัคคี ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88) และมีความต้องการส่งเสริมในประเด็น
 ติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 สรุปผลความต้องการการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

N = 112

ระยะพัฒนาเครือข่าย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด	3.97	0.902	มาก	1
2. ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย	3.30	0.894	มาก	4
3. ระยะการดำเนินกิจกรรม	3.92	0.928	มาก	2
4. ระยะขยายเครือข่าย	3.90	1.007	มาก	3
เฉลี่ยรวม	3.68	0.932	มาก	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด (ค่าเฉลี่ย = 3.97) ระยะการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 3.92) ระยะขยายเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.90) และระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.30)

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่าย ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

5.1 ปัญหาในการส่งเสริมเครือข่าย

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ มีปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ การวิเคราะห์ปรากฏผล ดังตารางที่ 4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.9 ปัญหาการดำเนินการในการส่งเสริมเครือข่าย ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

ที่	ประเด็น	มีปัญหา		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
N= 112				
1	ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด			
	1.1 คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกขาดการค้นหาความต้องการและจุดร่วม	41	36.6	1
	1.2 ขาดการศึกษาข้อมูลสถานการณ์ชุมชนและการแสวงหาข้อมูลทางเลือก	29	25.9	2
2	ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย			
	2.1 ขาดการจัดการรูปแบบขององค์กรเพื่อการประสานงาน	34	30.4	2
	2.2 การประชุมและการดำเนินงานกลุ่มขาดความต่อเนื่อง	35	31.3	1
	2.3 ขาดการสร้างผู้นำในและการพัฒนาศักยภาพ	30	26.8	3
3	ระยะดำเนินกิจกรรม			
	3.1 ขาดการสร้างกิจกรรมสาธารณะและเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	34	30.4	1
	3.2 ขาดการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิก	38	33.9	2
4	ระยะขยายเครือข่าย			
	4.1 ขาดการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้	33	29.5	2
	4.2 ขาดการบริหารจัดการข้อมูลกลุ่มที่เป็นระบบ	30	26.8	3
	4.3 ขาดการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง	38	33.9	1

จากตารางที่ 4.9 ปัญหาการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เมื่อพิจารณาปัญหาและข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็นพบว่า

5.1.1 ปัญหาในระยะเตรียมการ/ก่อเกิด พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกอินทรีย์ มีปัญหา ร้อยละ 36.6 ในเรื่องคณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกขาดการค้นหาความต้องการและจุดร่วมกันของ

สมาชิกในกลุ่ม และรองลงมา ร้อยละ 25.9 มีปัญหาในเรื่อง ขาดการศึกษาข้อมูลสถานการณ์ชุมชน และการแสวงหาข้อมูลทางเลือก ตามลำดับ

5.1.2 ปัญหาในระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกอินทรี มีปัญหา ร้อยละ 31.3 ในเรื่องการประชุมและการดำเนินงานกลุ่มขาดความต่อเนื่อง ร้อยละ 30.4 ในเรื่อง กลุ่มสมาชิกขาดการจัดการรูปแบบขององค์กรเพื่อการประสานงาน รองลงมา ร้อยละ 26.8 มีปัญหา ในเรื่องขาดการสร้างผู้นำในการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม และร้อยละ 17.9 มีปัญหาในเรื่องวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานของกลุ่มขาดเป้าหมายที่ชัดเจน ตามลำดับ

5.1.3 ปัญหาในระยะดำเนินกิจกรรม พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรี มีปัญหา ร้อยละ 33.9 ในเรื่องขาดการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิก และร้อยละ 30.4 ในเรื่องขาดการ สร้างกิจกรรมสาธารณะและเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5.1.4 ปัญหาในระยะขยายเครือข่าย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกอินทรี มีปัญหา ร้อยละ 33.9 ขาดการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง รองลงมา ร้อยละ 29.5 ในเรื่องขาดการ เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ และร้อยละ 26.8 ในเรื่องขาดการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่าง สมาชิก

5.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่าย

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ มีข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรี การวิเคราะห์ปรากฏผล ดังตารางที่ 4.10 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรี

N=112

ที่	ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	อันดับ
1	ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด			
1.1	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ คำแนะนำแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม	2	1.8	2
1.2	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรม เกี่ยวกับการศึกษา ข้อมูลสถานการณ์ชุมชน และการวิเคราะห์ชุมชนอย่างต่อเนื่อง	5	4.5	1

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

N=112

ที่	ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	อันดับ
2	ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย			
	2.1 ควรส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกร มีการประชุมและการดำเนินงานกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	2	1.8	2
	2.2 ควรมีการจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างผู้นำให้มีศักยภาพ และสามารถบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างเป็นระบบ	4	3.6	1
3	ระยะดำเนินกิจกรรม			
	ควรจัดให้มีการจัดเวที หรือกิจกรรมสาธารณะ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3	2.6	1
4	ระยะขยายเครือข่าย			
	4.1 เจ้าหน้าที่ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในเรื่องของการขยายเครือข่ายเกษตรกร เพื่อให้เกิดเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งมากขึ้น	3	2.6	2
	4.2 ควรมีการอบรมเสริมสร้างศักยภาพผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง	2	1.8	5

จากตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลกล้วยกว้าง ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียด ดังนี้

5.2.1 ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 4.5 เสนอแนะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรม เกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลสถานการณ์ชุมชน และการวิเคราะห์ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 1.8 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ คำแนะนำแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

5.2.2 ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 3.6 เสนอแนะว่า ควรมีการจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างผู้นำให้มีศักยภาพ และสามารถบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างเป็นระบบ และร้อยละ 1.8 ควรส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกร มีการประชุมและการดำเนินงานกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

5.2.3 ระยะดำเนินการกิจกรรม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 2.6 เสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการจัดเวที หรือกิจกรรมสาธารณะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5.2.4 ระยะขยายเครือข่าย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 2.6 เสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในเรื่องของการขยายเครือข่ายเกษตรกร เพื่อให้เกิดเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งมากขึ้น และร้อยละ 1.8 เสนอแนะว่า ควรมีการอบรมเสริมสร้างศักยภาพผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์และแปรผลข้อมูลออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
 - ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
 - ตอนที่ 3 การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
 - ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
 - ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
- โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

การศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่ม ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง

N = 112		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	34	30.4
หญิง	78	69.6
2. อายุ (ปี)		
≤ 40	17	15.2
41 – 50	46	41.1
51 – 60	44	39.2
61 – 70	5	4.5
Minimum = 32 Maximum = 65 Mean = 48.88 S.D. = 7.608		
3. สถานภาพสมรส		
โสด	6	5.4
สมรสอยู่ด้วยกัน	88	78.6
สมรสแยกกันอยู่	2	1.8
หย่าร้างหรือหม้าย	16	14.2
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	66	58.9
มัธยมศึกษาตอนต้น	16	14.3
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ป.ว.ช	23	20.5
อนุปริญญาหรือ ป.ว.ส	3	2.7
ปริญญาตรี	4	3.6
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1 – 3 คน	38	33.9
4 – 6 คน	68	60.7
7 – 10 คน	6	5.4
Minimum = 2 Maximum = 9 Mean = 4.12 S.D.= 1.380		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 112		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. การเป็นสมาชิกกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่เป็น	-	-
เป็น	112	100
สมาชิกกลุ่มเกษตรกร	112	100
สมาชิกกลุ่มสหกรณ์	17	15.2
สมาชิก ช.ก.ส.	93	83.0
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	14	12.5
สมาชิกวิสาหกิจชุมชนหรือ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	82	73.2

จากตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบล
กล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1.1 เพศ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 69.6 เป็นเพศหญิง รองลงมา
ร้อยละ 30.4 เป็นเพศชาย ตามลำดับ

1.1.2 อายุ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 41.1 มีอายุระหว่าง 41–50 ปี
รองลงมาร้อยละ 39.2 มีอายุระหว่าง 51–60 ปี ร้อยละ 15.2 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี และ
ร้อยละ 4.5 มีอายุระหว่าง 61–70 ปี ตามลำดับ โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้างอายุ
ต่ำสุด 32 ปี สูงสุด 65 ปี และมีอายุเฉลี่ย 48.88 ปี

1.1.3 สถานภาพสมรส พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 78.6 สมรสอยู่
ด้วยกัน ร้อยละ 14.2 หย่าร้างหรือหม้าย ร้อยละ 5.4 เป็นโสด และ ร้อยละ 1.8 สมรสแยกกันอยู่
ตามลำดับ

1.1.4 ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 58.9 จบการศึกษา
ระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 20.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ร้อย
ละ 14.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 3.6 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ
ละ 2.7 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือ ปวส. ตามลำดับ

1.1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 60.7
มีสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน ร้อยละ 33.9 มีสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน และร้อยละ 5.4 มีสมาชิก

ในครัวเรือน 7-10 คน ตามลำดับ โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน สูงสุด 9 คน และมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน

1.1.6 การเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 100.0 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 83.0 เป็นสมาชิก ช.ก.ส.ร้อยละ 73.2 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 15.2 เป็นสมาชิกสหกรณ์ และร้อยละ 12.5 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

การศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ลักษณะการถือครองพื้นที่ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ การกู้เงินเพื่อใช้เป็นตัวเงินในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ แหล่งเงินทุนที่ใช้กู้เงินเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ ต้นทุนที่ใช้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ ราคาจำหน่ายข้าวอินทรีย์ รายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ ปี 2561/62 และสถานที่จำหน่ายข้าวอินทรีย์ ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

N = 112		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ลักษณะการถือครองพื้นที่ทางการเกษตร		
ครัวเรือน	105	93.8
ครัวเรือนและเช่า	7	6.2
2. จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด		
≤ 9 ไร่	23	20.5
10 – 14 ไร่	30	26.8
15 – 20 ไร่	41	36.6
21 – 25 ไร่	4	3.6
> 25 ไร่	14	12.5
Minimum = 4 Maximum = 40 Mean = 15.67 S.D.= 7.922		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 112		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์		
≤ 9 ไร่	40	35.7
10 – 15 ไร่	59	52.7
16 – 20 ไร่	11	9.8
> 20 ไร่	2	1.8
Minimum = 2 Maximum = 30 Mean = 10.95 S.D. = 4.492		
4. ปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ (ต่อไร่)		
≤ 350 กิโลกรัม	7	6.3
351 – 400 กิโลกรัม	72	64.2
> 400 กิโลกรัม	33	29.5
Minimum = 340 Maximum = 460 Mean = 401.12 S.D. = 25.466		
5. การกู้เงินเพื่อใช้เป็นต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์		
ไม่กู้	61	54.5
กู้	51	45.5
6. แหล่งเงินทุนที่ใช้กู้เงินเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ญาติพี่น้อง	12	10.7
สหกรณ์การเกษตร	16	14.3
ธ.ก.ส.	48	42.9
กองทุนต่างๆ	12	10.7
7. ต้นทุนที่ใช้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ (ต่อไร่)		
≤ 1,700 บาท	5	4.5
1,701 – 1,900 บาท	34	30.3
1,901 – 2,100 บาท	44	39.3
> 2,100 บาท	29	25.9
Minimum = 1,500 Maximum = 2,300 Mean = 2,030.18 S.D. = 176.405		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 112		
ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
8. ราคาจำหน่ายข้าวอินทรีย์ (ต่อกิโลกรัม)		
≤ 16 บาท	95	84.9
16 – 20 บาท	14	12.5
> 20 บาท	3	2.6
Minimum = 15 Maximum = 22 Mean = 16.33 S.D.= 1,442		
9. รายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ปี 2561/62 (บาท ต่อปี)		
≤ 20,000 บาท	4	3.6
20,001 – 40,000	32	28.6
40,001 – 60,000	42	37.5
60,001 – 80,000	17	15.2
> 80,000 บาท	17	15.1
Minimum = 15,000 Maximum = 200,000 Mean = 57,715.18 S.D. = 30,633.303		
10. สถานที่จำหน่ายข้าวอินทรีย์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่ได้จำหน่าย	-	-
แปลงนา	2	1.8
โรงสีข้าวในตัวเมือง	110	98.2
ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว	26	23.2

จากตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.2.1 ลักษณะการถือครองพื้นที่ทางการเกษตร พบว่า เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 93.8 มีลักษณะการถือครองพื้นที่ทางการเกษตรแบบครัวเรือน ร้อยละ 6.2 มีลักษณะการถือครองพื้นที่ทางการเกษตรแบบครัวเรือนและเช่า ตามลำดับ

1.2.2 จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด พบว่า เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 36.6 มีพื้นที่ปลูกข้าวระหว่าง 15-20 ไร่ ร้อยละ 26.8 มีพื้นที่ปลูกข้าวระหว่าง 10-14 ไร่ ร้อยละ 20.5 มีพื้นที่

ปลูกข้าวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 9 ไร่ ร้อยละ 12.5 พื้นที่ปลูกข้าวมากกว่า 25 ไร่ และร้อยละ 3.6 มีพื้นที่ปลูกข้าวระหว่าง 21-25 ไร่ ตามลำดับ เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีพื้นที่ปลูกข้าวต่ำสุด 4 ไร่ สูงสุด 40 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมดเฉลี่ย 15.67 ไร่

1.2.3 จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 52.7 มีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ระหว่าง 10-15 ไร่ ร้อยละ 35.7 มีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 9 ไร่ ร้อยละ 9.8 มีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ระหว่าง 16-20 ไร่ และร้อยละ 1.8 มีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์มากกว่า 20 ไร่ ตามลำดับ โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ต่ำสุด 2 ไร่ สูงสุด 30 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ เฉลี่ย 10.95 ไร่

1.2.4 ปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 64.2 มีปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ ระหว่าง 351-400 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 29.5 มีปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์มากกว่า 400 กิโลกรัมต่อไร่ และร้อยละ 6.3 มีปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 350 ตามลำดับ โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ ต่ำสุด 340 กิโลกรัมต่อไร่ สูงสุด 460 กิโลกรัมต่อไร่ และมีปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 401.12 กิโลกรัมต่อไร่

1.2.5 การกู้เงินเพื่อใช้เป็นต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 54.5 มีการกู้เงินเพื่อใช้เป็นต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ และร้อยละ 45.5 ไม่ได้กู้เงินเพื่อใช้เป็นต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ ตามลำดับ

1.2.6 แหล่งเงินทุนที่ใช้กู้เงินเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ พบว่า สมาชิกเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 42.9 กู้เงินจาก ธ.ก.ส. เพื่อใช้เป็นเงินทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 14.3 กู้เงินจากสหกรณ์การเกษตร เพื่อใช้เป็นเงินทุนในการข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 10.7 กู้เงินจากกองทุนต่าง ๆ และกู้เงินจากญาติพี่น้อง เพื่อใช้เป็นเงินทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ ตามลำดับ

1.2.7 ต้นทุนที่ใช้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 39.3 มีต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ 1,901-2,100 บาทต่อไร่ ร้อยละ 30.3 มีต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ 1,701-1,900 บาทต่อไร่ ร้อยละ 25.9 มีต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,700 บาทต่อไร่ ร้อยละ 25.9 มีต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์มากกว่า 2,100 บาทต่อไร่ตามลำดับ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ต่ำสุด 1,500 บาทต่อไร่ สูงสุด 2,300 บาทต่อไร่ และมีต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 2,030.18 บาทต่อไร่

1.2.8 ราคาจำหน่ายข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 84.9 จำหน่ายข้าวอินทรีย์ ราคาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 16 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 12.5 จำหน่ายข้าวอินทรีย์

ราคา 16-20 บาทต่อกิโลกรัม และร้อยละ 2.6 จำหน่ายข้าวอินทรีย์ราคามากกว่า 20 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ จำหน่ายข้าวอินทรีย์ราคาต่ำสุด 15 บาทต่อกิโลกรัม สูงสุด 22 บาทต่อกิโลกรัม และจำหน่ายข้าวอินทรีย์ เฉลี่ย 16.33 บาทต่อกิโลกรัม

1.2.9 รายได้จาก การจำหน่ายข้าวอินทรีย์ ปี 2561/62 พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 37.5 มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ปี 2561/62 40,001-60,000 บาทต่อปี ร้อยละ 28.6 มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ปี 2561/62 20,001-40,000 บาทต่อปี ร้อยละ 15.2 มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ปี 2561/62 60,001-80,000 บาทต่อปี และร้อยละ 15.1 มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ปี 2561/62 มากกว่า 80,000 บาทต่อปี และร้อยละ 3.6 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์ต่ำสุด 15,000 บาทต่อปี สูงสุด 190,000 บาทต่อปี และมีรายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 57,715.18 บาทต่อปี

1.2.10 สถานที่จำหน่ายข้าวอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 98.2 จำหน่ายข้าวอินทรีย์ให้โรงสีข้าวในตัวเมือง ร้อยละ 23.2 จำหน่ายข้าวอินทรีย์ให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว และร้อยละ 1.8 จำหน่ายที่แปลงนาตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายในระยะต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด ระยะก่อตั้ง เป็นเครือข่าย ระยะดำเนินกิจกรรม และระยะขยายเครือข่าย ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

N = 112

ข้อ	ประเด็น	เฉลย	ความรู้ผู้ตอบถูก		อันดับ
			จำนวน	ร้อยละ	
ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด					
1	ก่อนที่จะทำการสร้างเครือข่าย เกษตรกรจะต้องทำการศึกษา ของมูลพื้นฐานของชุมชน	ถูก	106	94.6	1
2	การสร้างเครือข่ายจะต้องหาแนวร่วม ค้นหาเป้าหมายที่ สนใจร่วมกัน	ถูก	103	92.0	4
3	สมาชิกในกลุ่มที่จะสร้างเครือข่ายจะต้องเข้าใจเป้าหมาย ของการรวมกลุ่มและการประสานงานอย่างชัดเจน	ถูก	105	93.8	2
4	กลุ่มที่จะสร้างเครือข่าวนั้น จะต้องผ่านการพูดคุยกัน วิเคราะห์ชุมชนร่วมกันว่า “เพราะเหตุใดเราจึงต้องพึ่งพา อาศัยซึ่งกันและกัน ทำไมเราจึงมีชีวิตรอยู่ตามลำพังตัวเอง ไม่ได้”	ถูก	104	92.9	3
ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย					
5	การติดต่อสื่อสารงานควรประสานงานผ่านผู้นำกลุ่ม ไม่ จำเป็นต้องสื่อสารกับสมาชิกและเครือข่าย	ผิด	86	76.8	3
6	มีการกำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วมกันของ เครือข่าย เพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง	ถูก	103	92.0	1

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	เฉลี่ย	ความรู้ผู้ตอบถูก		อันดับ
			จำนวน	ร้อยละ	
N = 112					
ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย					
7	เครือข่ายก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มย่อยที่เป็นเครือข่าย	ถูก	103	92.0	1
8	กลุ่มเครือข่ายที่ตั้งอยู่ต่างพื้นที่กัน หรือห่างไกลกัน ไม่สามารถพัฒนาก่อตั้งเป็นเครือข่ายได้	ผิด	77	68.8	4
ระยะการดำเนินงานกิจกรรม					
9	เครือข่ายต้องมีการเคลื่อนไหวให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยการจัดกิจกรรมเสริมความสัมพันธ์และการเสริมทักษะการสร้างเครือข่ายให้คนทำงาน	ถูก	107	95.5	1
10	ในการสร้างเครือข่าย อาจนำภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี มาเชื่อมโยงกับกิจกรรมเครือข่าย ทำให้เกิดการทำกิจกรรมเครือข่ายร่วมกัน	ถูก	103	92.0	3
11	เครือข่ายที่จะมีความต่อเนื่องได้นั้น ต้องเกิดจากการทำงานร่วมกันของฝ่ายต่างๆ โดยเป็นทั้งกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การระดมทรัพยากร กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ จะนำไปสู่เป้าหมายของเครือข่าย	ถูก	107	95.5	1
12	การเสริมสร้างผู้นำรุ่นใหม่ เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นในการสร้างเครือข่าย	ผิด	83	74.1	4
ระยะขยายเครือข่าย					
13	การเชื่อมโยงเครือข่ายทำให้เกิดเวทีในการทำงานร่วมกัน และเปิดช่องให้สมาชิกเข้าถึงเรื่องที่กำลังสนใจได้ทุกแง่มุม	ถูก	110	98.2	1
14	เครือข่ายที่มีการทำงานที่เข้มแข็งจะส่งผลให้สมาชิกและเครือข่ายสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งในเรื่องของทุน ทรัพยากร ความรู้ การจัดการ และการตลาด	ถูก	107	95.5	2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	เฉลย	ความรู้ผู้ตอบถูก		อันดับ
			จำนวน	ร้อยละ	
ระยะขยายเครือข่าย					
15	เครือข่ายสามารถขยายวงกว้าง และรวมกันเป็นเครือข่ายที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย และสามารถรวมเป็นเครือข่ายกับเครือข่ายอื่นได้	ถูก	103	92.0	3

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ พบว่า มีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่าย ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้เกี่ยวกับระยะเตรียมการ/ก่อเกิด โดยตอบถูก ร้อยละ 94.6 ในประเด็นความรู้ ก่อนที่จะทำการสร้างเครือข่ายเกษตรกรจะต้องทำการศึกษาของมูลพื้นฐานของชุมชน รองลงมา ร้อยละ 93.8 เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์มีความรู้เกี่ยวกับ สมาชิกในกลุ่มที่จะสร้างเครือข่ายจะต้องเข้าใจเป้าหมายของการรวมกลุ่ม และการประสานงานอย่างชัดเจน ร้อยละ 92.9 ในประเด็น ในการสร้างเครือข่าย อาจนำภูมิปัญญาวัฒนธรรม ประเพณี มาเชื่อมโยงกับกิจกรรมเครือข่าย ทำให้เกิดการทำกิจกรรมเครือข่ายร่วมกัน และร้อยละ 92.0 ในประเด็นการสร้างเครือข่ายจะต้องหาแนวร่วม ค้นหาเป้าหมายที่สนใจร่วมกัน

2.2.2 ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้เกี่ยวกับการระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย ร้อยละ 92.0 ในประเด็นความรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วมกันของเครือข่าย เพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 92.0 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มย่อยที่เป็นเครือข่าย ร้อยละ 76.8 ในประเด็นการติดต่อสื่อสารงานควรประสานงานผ่านผู้นำกลุ่ม ไม่จำเป็นต้องสื่อสารกับสมาชิกและเครือข่าย และร้อยละ 68.8 ในประเด็น กลุ่มเครือข่ายที่ตั้งอยู่ต่างพื้นที่กัน หรือห่างไกลกัน ไม่สามารถพัฒนาก่อตั้งเป็นเครือข่ายได้

2.2.3 ระยะการดำเนินกิจกรรม เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้เกี่ยวกับระยะดำเนินกิจกรรม ร้อยละ 95.5 ในประเด็นความรู้ เครือข่ายต้องมีการเคลื่อนไหวให้มีกิจกรรมอย่าง

ต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยการจัดกิจกรรมเสริมความสัมพันธ์และการเสริมทักษะการสร้างเครือข่ายให้คนทำงาน รองลงมาร้อยละ 95.5 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้เกี่ยวกับการเป็นเครือข่ายที่จะมีความต่อเนื่องได้นั้น ต้องเกิดจากการทำงานร่วมกันของฝ่ายต่างๆ โดยเป็นทั้งกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การระดมทรัพยากร กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ จะนำไปสู่เป้าหมายของเครือข่าย ร้อยละ 92.0 ในประเด็น ในการสร้างเครือข่าย อาจนำภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี มาเชื่อมโยงกับกิจกรรมเครือข่าย ทำให้เกิดการทำกิจกรรมเครือข่ายร่วมกัน และร้อยละ 74.1 ในประเด็น การเสริมสร้างผู้นำรุ่นใหม่ เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นในการสร้างเครือข่าย

2.2.4 ระยะเวลาเครือข่าย เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้เกี่ยวกับระยะขยายเครือข่าย ร้อยละ 98.2 ในประเด็นความรู้ การเชื่อมโยงเครือข่ายทำให้เกิดเวทีในการทำงานร่วมกัน และเปิดช่องให้สมาชิกเข้าถึงเรื่องที่กำลังสนใจได้ทุกแง่มุม รองลงมาร้อยละ 95.5 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้ในประเด็นความรู้ เครือข่ายที่มีการทำงานที่เข้มแข็งจะส่งผลให้สมาชิกและเครือข่ายสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งในเรื่องของทุน ทรัพยากร ความรู้ การจัดการ และการตลาด และร้อยละ 92.0 ในประเด็น เครือข่ายสามารถขยายวงกว้าง และรวมกันเป็นเครือข่ายที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย และสามารถรวมเป็นเครือข่ายกับเครือข่ายอื่นได้

ตารางที่ 4.4 ระดับความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
โดยพิจารณาจากจำนวนคะแนนที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตอบถูก

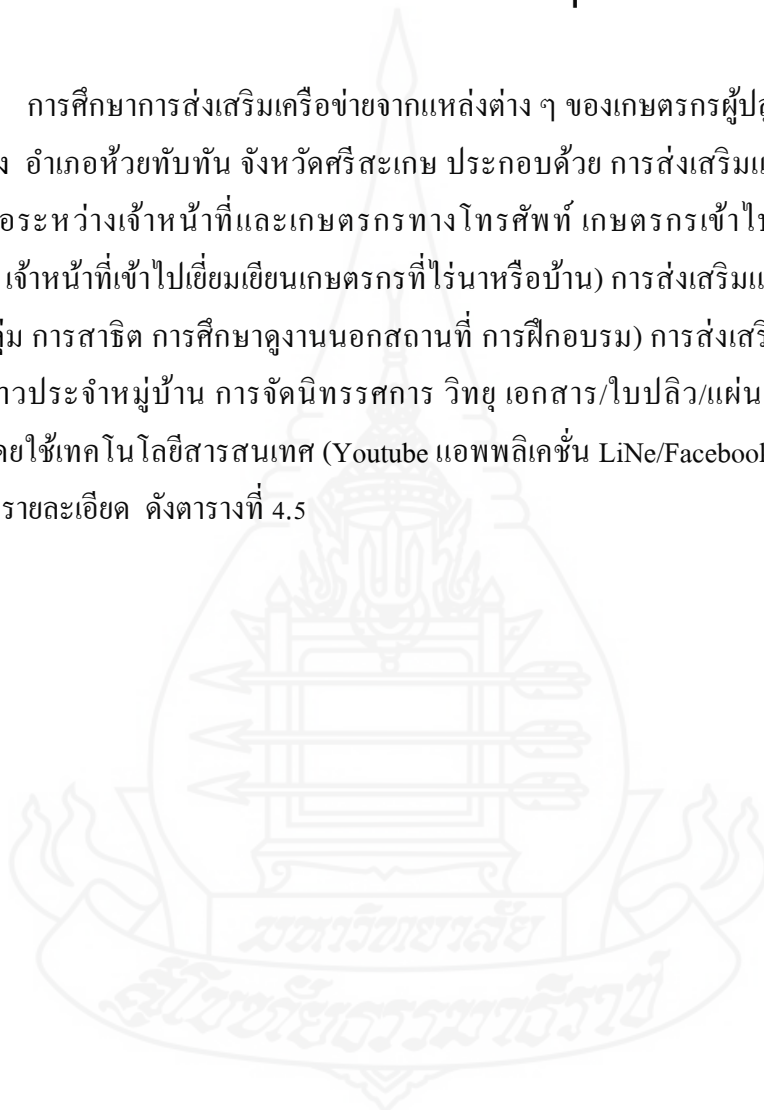
N = 112			
คะแนน	ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-3	น้อยที่สุด	-	-
4-6	น้อย	-	-
7-9	ปานกลาง	8	7.1
10-12	มาก	16	14.3
13-15	มากที่สุด	88	78.6
Minimum = 7 Maximum = 15 Mean = 13.49 S.D. = 1.898		112	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 78.6 มีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกร ระหว่าง 13-15 คะแนน (มากที่สุด) รองลงมาร้อยละ 14.3 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกร ระหว่าง 10-12 คะแนน (มาก) และร้อยละ 7.1

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกร คะแนนระหว่าง 7-9 คะแนน (ปานกลาง) โดยมีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกร ต่ำสุด 7 คะแนน สูงสุด 15 คะแนน และมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ย 13.49 คะแนน

ตอนที่ 3 การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

การศึกษากการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่าง ๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (การติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกรทางโทรศัพท์ เกษตรกรเข้าไปติดต่อเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่ไร่นาหรือบ้าน) การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (การประชุมกลุ่ม การสาธิต การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การฝึกอบรม) การส่งเสริมแบบมวลชน (หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน การจัดนิทรรศการ วิทยุ เอกสาร/ใบปลิว/แผ่นพับ โทรท์สน์) การส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Youtube แอปพลิเคชัน LiNe/Facebook INterNet) ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ระดับความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรจากแหล่งต่างๆ ของเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

N = 112

ประเด็น	การได้รับการส่งเสริม (จำนวน/ ร้อยละ) ที่ได้รับ	อันดับ	ระดับความรู้ที่ได้รับ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
			5	4	3	2	1			
1. การส่งเสริม แบบบุคคลต่อ บุคคล							3.87 (1.085)		มาก	
1.1 การติดต่อ ระหว่าง เจ้าหน้าที่และ เกษตรกรทาง โทรศัพท์	90 (80.4)	3	27 (24.1)	32 (28.6)	29 (28.6)	2 (1.8)	0 (0.0)	3.16 (1.743)	ปาน กลาง	3
1.2 เกษตรกร เข้าไปติดต่อ เจ้าหน้าที่ที่ สำนักงาน	109 (97.3)	2	28 (25.0)	64 (57.1)	17 (15.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.99 (0.915)	มาก	2
1.3 เจ้าหน้าที่ เข้าไปเยี่ยมเยียน เกษตรกรที่ไร่นา หรือบ้าน	112 (100.0)	1	56 (50.0)	52 (46.4)	3 (2.37)	1 (0.9)	0 (0.0)	4.46 (0.599)	มาก ที่สุด	1
2. การส่งเสริม แบบกลุ่ม							4.00 (1.101)		มาก	
2.1 การ ประชุมกลุ่ม	112 (100.0)	1	31 (27.7)	67 (59.8)	12 (10.7)	1 (0.9)	1 (0.9)	4.08 (0.796)	มาก	2

2.2 การสาธิต	109	3	33	56	2	.0	3.99	มาก	3
			(29.5)	18		(0.0)	(0.982)		
	(97.3)			(50.0)	(1.8)				
				(16.1)					
2.3 การศึกษา	88	4	43	39	0	0	3.47	มาก	4
ดูงานนอก	(78.6)		(38.4)	6	(0.0)	(0.0)	(1.903)		
สถานที่				(34.8)					
				(5.4)					
				34					
2.4 การ	112	1	67	9	2	0	4.48	มาก	
ฝึกอบรม	(100.0)		(59.8)	(30.4)	(1.8)	(0.0)	(0.723)	ที่สุด	1
				(0.9)					

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

N = 112

ประเด็น	การได้รับการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)	อันดับ	ระดับความรู้ที่ได้รับ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
			5	4	3	2	1			
3. การส่งเสริมแบบ								3.55		
มวลชน								(1.370)	มาก	
3.1 หอกระจายข่าว	111	1	28	48	22	12	0	3.78	มาก	2
ประจำหมู่บ้าน	(99.1)		(25.0)	(42.9)	(19.6)	(10.7)	(0.9)	(1.029)		
3.2 การจัด	94	5	41	33	16	4	0	3.51	มาก	3
นิทรรศการ	(83.9)		(36.6)	(29.5)	(14.3)	(3.6)	(0.0)	(1.735)		
3.3 วิทยุ	103	3	32	37	14	3	0	3.17	ปาน	5
	(92.0)		(28.6)	(33.0)	(12.5)	(2.7)	(0.0)	(1.355)	กลาง	
3.4 เอกสาร/ใบปลิว/ แผ่นพับ	102	4	55	31	10	4	2	3.92	มาก	1
	(91.1)		(49.1)	(27.7)	(8.9)	(3.6)	(1.8)	(1.525)		
3.5 โทรทัศน์	110	2	23	30	31	23	3	3.37	ปาน	4

	(98.2)		(20.5)	(26.8)	(27.7)	(20.5)	(2.7)	(1.207)	กลาง	
4. การส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ								3.33	ปานกลาง	
								(1.621)	ปานกลาง	
4.1 Youtube	93	1	17	42	31	4	1	3.17	ปานกลาง	3
	(100.0)		(15.2)	(37.5)	(27.7)	(3.6)	(0.9)	(1.553)		
4.2 แอปพลิเคชัน Line/Facebook	93	1	23	43	24	4	1	3.29	ปานกลาง	2
	(100.0)		(20.5)	(38.4)	(21.4)	(3.6)	(0.9)	(1.608)		
2.3 Internet	93	1	43	28	22	2	0	3.54	มาก	1
	(100.0)		(38.4)	(25.0)	(19.6)	(1.8)	(0.0)	(1.703)		

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การวิเคราะห์แหล่งความรู้และระดับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่าง ๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่าง ๆ ในภาพรวมระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) และเมื่อพิจารณาวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ จำนวน 4 วิธี ได้แก่ การส่งเสริมแบบบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.87) การส่งเสริมแบบมวลชนในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) และการส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า

2.1.1 การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมเครือข่ายภาพรวม จากการส่งเสริมการเกษตรแบบบุคคลต่อบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.87) โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับทราบข่าวสารข้อมูลในระดับมากที่สุด จากวิธีการส่งเสริม 1 วิธี ได้แก่ จากเจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่ไร่นาหรือบ้าน (ค่าเฉลี่ย 4.46) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับมาก ได้แก่ เกษตรกรเข้าไปติดต่อเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน (ค่าเฉลี่ย 3.99) และ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.16) จากการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกรทางโทรศัพท์

2.1.2 การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเครือข่ายภาพรวม จากการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับทราบข่าวสารข้อมูลในระดับมากที่สุด จากวิธีการส่งเสริม 1 วิธี ได้แก่ การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.48) รองลงมาในระดับมากจากวิธีการส่งเสริม 3 วิธี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การประชุมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.08) การสาธิต (ค่าเฉลี่ย 3.99) และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ค่าเฉลี่ย 3.47)

2.1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเครือข่ายภาพรวม จากการส่งเสริมแบบมวลชนในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับประทานข่าวสารข้อมูลในระดับมาก จากวิธีการส่งเสริม 3 วิธี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ เอกสาร/ใบปลิว/แผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 3.92) หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.78) และการจัดนิทรรศการ (ค่าเฉลี่ย 3.51) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์รับรู้ข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง จากวิธีการส่งเสริม 2 วิธี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.44) และ วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 3.17)

2.1.4 การส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมเครือข่ายภาพรวม จากการส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ รับประทานข่าวสารข้อมูลในระดับมาก จากวิธีการส่งเสริม 1 วิธี ได้แก่ INterNet (ค่าเฉลี่ย 3.54) รับประทานข่าวสารข้อมูลในระดับปานกลาง จากวิธีการส่งเสริม 2 วิธี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ แอปพลิเคชัน LiNe/Facebook (ค่าเฉลี่ย 3.29) และ Youtube (ค่าเฉลี่ย 3.17)

ตารางที่ 4.6 สรุปผลการ ได้รับความรู้จากวิธีการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรจากแบบต่าง ๆ

N = 112

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. การส่งเสริมแบบบุคคล	3.87	1.085	มาก	2
2. การส่งเสริมแบบกลุ่ม	4.00	1.101	มาก	1
3. การส่งเสริมแบบมวลชน	3.55	1.370	มาก	3
4. การส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.33	1.621	ปานกลาง	4
เฉลี่ยรวม	3.68	1.294	มาก	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า เกษตรกร ได้รับความรู้จากวิธีการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรจากแบบต่างๆ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าอยู่ในระดับมากสามประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.00) การส่งเสริมแบบบุคคล (ค่าเฉลี่ย = 3.87) การส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย = 3.55) และระดับปานกลาง ได้แก่การส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย = 3.33)

ตอนที่ 4 การส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

การศึกษาการส่งเสริมเครือข่ายเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ระยะเตรียมการก่อเกิด ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย ระยะดำเนินกิจกรรม และระยะขยายเครือข่าย มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.6 ดังนี้

ตารางที่ 4.7 การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายและความต้องการส่งเสริมเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

ประเด็น	การได้รับการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)	อันดับ	ความต้องการการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ	N = 112
			5	4	3	2	1				
			ได้รับ								
1.ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด							3.97 (0.902)	มาก	1		
1.1. ศึกษาข้อมูลชุมชน/องค์กร	85 (75.9)	1	29 (25.9)	50 (44.6)	32 (28.6)	1 (0.9)	0 (0.0)	3.95 (0.792)	มาก	3	
1.2 หาแนวร่วม ค้นหา กลุ่มเป้าหมายที่สนใจ	55 (49.1)	4	35 (31.5)	46 (41.5)	24 (21.4)	6 (5.4)	1 (0.9)	3.96 (0.910)	มาก	2	
1.3 ส่งเสริมให้ทำความรู้จัก	64 (57.1)	2	41 (36.6)	31 (27.7)	36 (32.1)	2 (1.8)	2 (1.8)	3.96 (0.962)	มาก	2	
1.4แลกเปลี่ยนข้อมูล	61 (54.5)	3	42 (37.5)	40 (35.7)	21 (18.8)	9 (8.0)	0 (0.0)	4.03 (0.944)	มาก	1	

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	การได้รับการส่งเสริม (จำนวน/ ร้อยละ)	อันดับ	ความต้องการการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
			5	4	3	2	1			
			ได้รับ							
2.ระยะก่อตั้ง เป็นเครือข่าย							3.30 (0.894)	มาก	4	
2.1. กำหนด วัตถุประสงค์ และข้อตกลง ร่วม	85 (75.9)	1	31 (27.7)	50 (44.6)	25 (22.3)	6 (5.4)	0 (0.0)	3.95 (0.847)	มาก	4
2.2 กำหนด บทบาท หน้าที่และ วางผัง เครือข่าย	42 (37.5)	3	36 (32.1)	40 (35.7)	28 (25.0)	8 (7.1)	1 (0.0)	3.93 (0.927)	มาก	5
2.3 สร้าง และพัฒนา ผู้นำ	43 (38.4)	2	65 (58.0)	27 (24.1)	14 (12.5)	5 (4.5)	1 (0.9)	4.34 (0.926)	มาก ที่สุด	1
2.4 จัดระบบ ติดต่อสื่อสาร ระหว่าง สมาชิกและ เครือข่าย	36 (32.1)	4	41 (36.6)	39 (34.8)	24 (21.4)	7 (6.3)	1 (0.9)	4.00 (0.959)	มาก	3
2.5มีเวทีให้ เครือข่ายได้ พบกันและ แลกเปลี่ยน	23 (20.5)	5	55 (49.1)	38 (33.9)	16 (14.3)	3 (2.7)	0 (0.00)	4.29 (0.812)	มาก ที่สุด	2

เรียนรู้กัน
อย่าง
สม่ำเสมอ

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	การได้รับการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)	อันดับ	ความต้องการการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
			5	4	3	2	1			
3.ระยะการดำเนินงานกิจกรรม								3.92 (0.928)	มาก	2
3.1 กำหนดช่องทางประสานเครือข่าย	41 (63.4)	4	25 (22.3)	58 (51.8)	22 (19.6)	7 (6.3)	0 (0.0)	3.90 (0.816)	มาก	3
3.2 กำหนดแนวทางในการทำกิจกรรมของเครือข่าย	41 (63.4)	4	34 (30.4)	41 (36.6)	31 (27.7)	4 (3.6)	2 (1.8)	3.90 (0.939)	มาก	3
3.3 จัดกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อรักษาสัมพันธภาพ	80 (71.4)	1	44 (39.3)	40 (35.7)	21 (18.8)	5 (4.5)	2 (1.8)	4.06 (0.961)	มาก	2

ที่ค้ของ											
สมาชิก											
3.4 เสริมสร้าง	52 (46.4)	2	27 (24.1)	41 (36.6)	34 (30.4)	10 (8.9)	0 (0.0)	3.76 (0.923)	มาก	7	
กระบวนการ											
เรียนรู้	32	7	33	40	28	10	1	3.84	มาก	5	
3.5 กำหนด	(28.6)		(29.5)	(35.7)	(25.0)	(8.9)	(0.9)	(0.982)			
และสร้าง											
แรงจูงใจใน											
การทำงาน											
กับเครือข่าย											
ตารางที่ 4.7 (ต่อ)											
ประเด็น	การได้รับ	อัน	ความต้องการการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย	ความ	หมาย	อัน
	การ		ระดับ	(จำนวน/ร้อยละ)			ความ				
	ส่งเสริม						(S.D.)				
	(จำนวน/ ร้อยละ)										
	ได้รับ		5	4	3	2	1				
3.ระยะการ											
ดำเนิน											
กิจกรรม											
3.6 การ	44	3	33	36	30	10	3	3.77	มาก	6	
บริหาร	(39.3)		(29.5)	(32.1)	(26.8)	(8.9)	(2.7)	(1.057)			
จัดการข้อมูล											
3.7 สร้าง	34	6	52	39	18	3	0	4.25	มาก	1	
เสริมผู้นำรุ่น	(30.4)		(46.4)	(34.8)	(16.1)	(2.7)	(0.0)	(0.822)	ที่สุด		
ใหม่อย่าง											
ต่อเนื่อง											
								3.90	มาก	3	

4.ระยะขยาย										(1.007)	
เครือข่าย											
4.1. ประสาน	65	1	31	55	18	7	1	3.96	มาก	2	
ความร่วมมือ	(58.0)		(27.7)	(49.1)	(16.1)	(6.3)	(0.9)	(0.879)			
4.2 ส่งเสริม	47	3	37	37	27	9	2	3.88	มาก	3	
และดำรงไว้	(42.0)		(33.0)	(33.0)	(24.1)	(8.0)	(1.8)	(1.023)			
ซึ่ง											
ความสัมพันธ์	52	2	53	24	19	16	0	4.02	มาก	1	
4.3 การให้	(46.4)		(47.3)	(21.4)	(17.0)	(14.3)	(0.00)	(1.107)			
กำลังใจซึ่ง											
กันและกัน	43	4	31	40	26	14	1	3.77	มาก	4	
4.4 ติดตาม	(38.4)		(27.7)	(35.7)	(23.2)	(12.5)	(0.9)	(1.022)			
และ											
ประเมินผล											
แบบมีส่วนร่วม											
รวม											

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การวิเคราะห์การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายและความต้องการส่งเสริมเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ได้รับความต้องการการส่งเสริม ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ได้รับความต้องการการส่งเสริม ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ได้รับความต้องการการส่งเสริม ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ได้รับความต้องการการส่งเสริม ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ได้รับความต้องการการส่งเสริมในระดับมากที่สุด

เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความต้องการการส่งเสริม ดังนี้

1) ความต้องการการส่งเสริมในระยะเตรียมการก่อนเกิด พบว่าเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมในประเด็น แลกเปลี่ยนข้อมูล ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) รองลงมามีความต้องการส่งเสริมในประเด็น หาแนวร่วมค้นหากลุ่มเป้าหมายที่สนใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) ประเด็นส่งเสริมให้ทำความรู้จักในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) และมีความต้องการส่งเสริมในประเด็นศึกษาข้อมูลชุมชน/องค์กร ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) ตามลำดับ

2) ความต้องการการส่งเสริมในระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย พบว่าเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมในประเด็นสร้างและพัฒนาผู้นำ ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.34) ประเด็นมีเวทีให้เครือข่ายได้พบกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29) รองลงมามีความต้องการส่งเสริมในประเด็น จัดระบบติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกและเครือข่าย ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) ประเด็นกำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) และมีความต้องการส่งเสริมในประเด็นกำหนดบทบาทหน้าที่และวางผังเครือข่าย ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) ตามลำดับ

3) ความต้องการการส่งเสริมในระยะก่อนดำเนินกิจกรรม พบว่าเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมในประเด็นสร้างเสริมผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.25) รองลงมามีความต้องการการส่งเสริมประเด็นจัดกิจกรรมต่อเนื่อง เพื่อรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีของสมาชิกในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) กำหนดช่องทางการประสานเครือข่าย ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) ประเด็นกำหนดแนวทางในการทำกิจกรรมของเครือข่าย ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) กำหนดและสร้างระบบจูงใจในการทำงานกับเครือข่าย ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) การบริหารจัดการข้อมูลในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.7) และมีความต้องการส่งเสริมในประเด็นเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) ตามลำดับ

4) ความต้องการการส่งเสริมในระยะขยายเครือข่าย พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในประเด็นให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) ประเด็นประสานความร่วมมือ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) รองลงมามีความต้องการส่งเสริมในประเด็น ส่งเสริมและดำรง

ไว้ซึ่งความสัมพันธ์ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88) และมีความต้องการส่งเสริมในประเด็นติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 สรุปผลความต้องการการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

N = 112

ระยะพัฒนาเครือข่าย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด	3.97	0.902	มาก	1
2. ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย	3.30	0.894	มาก	4
3. ระยะการดำเนินกิจกรรม	3.92	0.928	มาก	2
4. ระยะขยายเครือข่าย	3.90	1.007	มาก	3
เฉลี่ยรวม	3.68	0.932	มาก	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด (ค่าเฉลี่ย = 3.97) ระยะการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 3.92) ระยะขยายเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.90) และระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.30)

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่าย ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

5.1 ปัญหาในการส่งเสริมเครือข่าย

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ มีปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ การวิเคราะห์ปรากฏผล ดังตารางที่ 4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.9 ปัญหาการดำเนินการในการส่งเสริมเครือข่าย ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

N=

112

ที่	ประเด็นปัญหา	มีปัญหา	อันดับ
-----	--------------	---------	--------

	จำนวน	ร้อยละ		
1	ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด			
1.1	คณะกรรมาการกลุ่มและสมาชิกขาดการค้นหาความต้องการและจุดร่วม	41	36.6	1
1.2	ขาดการศึกษาข้อมูลสถานการณ์ชุมชนและการแสวงหาข้อมูลทางเลือก	29	25.9	2
2	ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย			
2.1	ขาดการจัดการรูปแบบขององค์กรเพื่อการทำงาน	34	30.4	2
2.2	การประชุมและการดำเนินงานกลุ่มขาดความต่อเนื่อง	35	31.3	1
2.3	ขาดการสร้างผู้นำในและการพัฒนาศักยภาพ	30	26.8	3

ตารางที่ 4.9 (ต่อ) N= 112

ที่	ประเด็นปัญหา	มีปัญหา		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
3	ระยะดำเนินกิจกรรม			
3.1	ขาดการสร้างกิจกรรมสาธารณะและเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	34	30.4	1
3.2	ขาดการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิก	38	33.9	2
4	ระยะขยายเครือข่าย			
4.1	ขาดการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้	33	29.5	2
4.2	ขาดการบริหารจัดการข้อมูลกลุ่มที่เป็นระบบ	30	26.8	3

2.3 ขาดการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่อย่าง ต่อเนื่อง	38	33.9	1
---	----	------	---

จากตารางที่ 4.9 ปัญหาการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เมื่อพิจารณาปัญหาและข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็นพบว่า

1.ปัญหาในระยะเตรียมการก่อเกิด พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกอินทรีย์ มีปัญหาร้อยละ 36.6 ในเรื่องคณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกขาดการค้นหาความต้องการและจุดร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม และรองลงมา ร้อยละ 25.9 มีปัญหาในเรื่อง ขาดการศึกษาข้อมูลสถานการณ์ชุมชน และการแสวงหาข้อมูลทางเลือก ตามลำดับ

2.ปัญหาในระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกอินทรีย์ มีปัญหาร้อยละ 31.3 ในเรื่องการประชุมและการดำเนินงานกลุ่มขาดความต่อเนื่อง ร้อยละ 30.4 .ในเรื่อง กลุ่มสมาชิกขาดการจัดการรูปแบบขององค์กรเพื่อการประสานงาน รองลงมา ร้อยละ 26.8 มีปัญหาในเรื่อง ขาดการสร้างผู้นำในการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม และร้อยละ 17.9 มีปัญหาในเรื่อง วัตถุประสงค์และการดำเนินงานของกลุ่มขาดเป้าหมายที่ชัดเจน ตามลำดับ

3.ปัญหาในระยะดำเนินกิจกรรม พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีปัญหาร้อยละ 33.9 ในเรื่องขาดการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิก และร้อยละ 30.4 ในเรื่อง ขาดการสร้างกิจกรรมสาธารณะและเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4.ปัญหาในระยะขยายเครือข่าย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกอินทรีย์ มีปัญหาร้อยละ 33.9 ขาดการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง รองลงมา ร้อยละ 29.5 ในเรื่องขาดการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ และร้อยละ 26.8 ในเรื่อง ขาดการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิก

5.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่าย

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ มีข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ การวิเคราะห์ปรากฏผล ดังตารางที่ 4.10 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

N=112

ที่	ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	อันดับ
1	ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด			
1.1	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ คำแนะนำแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม	2	1.8	2
1.2	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรม เกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลสถานการณ์ชุมชน และการวิเคราะห์ชุมชนอย่างต่อเนื่อง	5	4.5	1
2	ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย			
2.1	ควรส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกร มีการประชุมและการดำเนินงานกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	2	1.8	2
2.2	ควรมีการจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างผู้นำ ให้มีศักยภาพ และสามารถบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างเป็นระบบ	4	3.6	1
3	ระยะดำเนินกิจกรรม			
3.1	ควรจัดให้มีการจัดเวที หรือกิจกรรมสาธารณะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3	2.6	1
4	ระยะขยายเครือข่าย			
4.1	เจ้าหน้าที่ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในเรื่องของการขยายเครือข่ายเกษตรกร เพื่อให้เกิดเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งมากขึ้น	3	2.6	2
4.2	ควรมีการอบรมเสริมสร้างศักยภาพผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง	2	1.8	5

จากตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลกล้วยกว้าง ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียด ดังนี้

5.2.1 ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 4.5 เสนอแนะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรม เกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลสถานการณ์ชุมชน และการวิเคราะห์ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 1.8 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ คำแนะนำแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

5.2.2 **ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 3.6 เสนอแนะว่า ควรมีการจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างผู้นำ ให้มีศักยภาพ และสามารถบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างเป็นระบบ และร้อยละ 1.8 ควรส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกร มีการประชุมและการดำเนินงานกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

5.2.3 **ระยะดำเนินกิจกรรม** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 2.6 เสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการจัดเวที หรือกิจกรรมสาธารณะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5.2.4 **ระยะขยายเครือข่าย** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 2.6 เสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในเรื่องของการขยายเครือข่ายเกษตรกร เพื่อให้เกิดเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งมากขึ้น และร้อยละ 1.8 เสนอแนะว่า ควรมีการอบรมเสริมสร้างศักยภาพผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญโดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา (1) เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ (2) เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร (3) เพื่อศึกษาการได้รับการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร (4) เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร และ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ปี 2560 ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 112 คน ไม่มีการสุ่มตัวอย่าง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ 1) มีความสมัครใจในการให้ข้อมูล 2) เป็นกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ปี 2560 3) เกษตรกรอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีคำถามแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ความต้องการการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร และปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ทดสอบความเชื่อมั่นของการได้รับการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่างๆ จากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่ปลูกข้าวอินทรีย์ในเขตอำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับ

ประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 คน และค่าสัมประสิทธิ์อัลฟารวมเท่ากับ 0.806 ซึ่งมากกว่า 0.800 แสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลโดย สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frquency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การจัดอันดับ และและการแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด

1.3 ผลการวิจัย

1) สภาพทางสังคมของ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 48.88 ปี สมรสอยู่ด้วยกัน ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.12 คน และเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมากที่สุด

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ร้อยละ 93.8 มีลักษณะการถือครองพื้นที่ทางการเกษตรแบบครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด เฉลี่ย 15.67 ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตอินทรีย์ เฉลี่ย 10.95 ไร่ มีปริมาณผลผลิตข้าวอินทรีย์ เฉลี่ย 401.12 กิโลกรัมต่อไร่ มีการกู้เงินเพื่อใช้เป็นเงินทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ ร้อยละ 54.5 โดยกู้เงินจาก ธ.ก.ส. ร้อยละ 42.9 มีต้นทุนในการผลิตข้าวอินทรีย์ เฉลี่ย 2,030.18 บาทต่อไร่ มีการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ เฉลี่ย 16.33 บาทต่อกิโลกรัม และมีรายได้จากการจำหน่ายข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 57,715.18 บาทต่อปี

3) ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่าย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับมากที่สุด โดยรายละเอียด คือ เกษตรกรค่อนข้างเข้าใจในเรื่องการส่งเสริมเครือข่ายได้เป็นอย่างดี

4) การส่งเสริมเกษตรกรเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความต้องการการส่งเสริมมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สร้างและพัฒนาผู้นำ (ค่าเฉลี่ย 4.34) รองลงมา การจัดเวทีให้เครือข่ายได้พบกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.29) และการสร้างเสริมผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.25)

5) ปัญหาที่พบคือ คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกขาดการค้นหาความต้องการ และจุดร่วม ขาดการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิก และขาดการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ความต้องการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ และ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ ดังกล่าวแล้วมีสิ่งที่ควรอภิปราย ดังต่อไปนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

2.1.1 สภาพทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69.6) เป็นเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องจอร์นพ เรืองกลิ่นบัวศรี และคณะ (2556, น.87) ศึกษา การพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรธรรมชาติชุมชนวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรธรรมชาติที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 60.50 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 44.0 เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 48 ปี จัดอยู่ในช่วงวัยกลางคน ซึ่งวัยนี้จะมีความคิดเป็นเหตุเป็นผล อดทนและมีความสามารถในการจัดการกับปัญหา สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ และพร้อมที่จะยอมรับและปรับเปลี่ยนวิถีคิดได้เป็นอย่างดี

2.1.2 สภาพเศรษฐกิจ ผลจากการวิจัย พบว่า สมาชิกมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด เฉลี่ย 15.67 ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตข้าวอินทรีย์ เฉลี่ย 10.95 ไร่ ร้อยละ 93.8 มีลักษณะการถือครองพื้นที่เป็นของตนเอง สอดคล้องกับ สิริภพ มาเหิม (2556, น.41) ศึกษา แนวทางการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรมีลักษณะพื้นที่ถือครองเป็นของตนเอง ผู้วิจัยอธิบายว่า การที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองหรือของครัวเรือน จะทำให้การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ หรือสร้างเครือข่ายกลุ่ม/เกษตรกร จะเป็นไปด้วยความสะดวก และตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มและของเครือข่ายได้ง่ายขึ้น

2.2 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความรู้ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายอยู่ระหว่าง 13-15 คะแนน (ร้อยละ 78.6) ผู้วิจัยอธิบายว่า การที่เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย น่าจะเป็นเพราะว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ปี 2560 น่าจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ จากหน่วยงานภาคีในระดับอำเภอและระดับจังหวัด ซึ่งการที่เกษตรกรมีความรู้ในระดับนี้ จะส่งผลดีต่อการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ต่อไปได้

2.3 การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายจากแหล่งต่างๆ และระดับความรู้ที่ได้รับจากวิธีการส่งเสริมแบบต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะวิธีการส่งเสริมแบบบุคคล และวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ผู้วิจัยอธิบายว่า อาจเป็นเพราะวิธีการส่งเสริมแบบบุคคล เป็นระบบการทำงานที่เข้าถึงเกษตรกรอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกร ช่วยให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และช่วยทำให้การปฏิบัติงานได้ง่ายขึ้น สำหรับประเด็นการส่งเสริมแบบกลุ่ม ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการประชุมกลุ่มและการสาธิต ผู้วิจัยอธิบายว่า เป็นเวทีที่จัดขึ้นเพื่อใช้ในการถ่ายทอดความรู้ในการพัฒนาสมาชิก การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ การชี้แจงทำความเข้าใจ การมีส่วนร่วมในการนำเสนอและแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมถึงการฝึกปฏิบัติเป็นตัวอย่างแล้วนำไปปรับใช้กับของสมาชิกแต่ละคน

2.4 ความต้องการการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

การส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีความต้องการการส่งเสริมมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สร้างและพัฒนาผู้นำ (ค่าเฉลี่ย 4.34) รองลงมา การสร้างเสริมผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.25) และการจัดเวทีให้เครือข่ายได้พบกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.29) สอดคล้องกับ อรรณพ เรืองกัลป์วงศ์ และคณะ (2556 , น.87) ศึกษาการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรธรรมชาติชุมชนวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี การจัดการเครือข่ายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบอยู่ในระดับมาก 3 อันดับ คือ ด้านความเข้มแข็งของผู้นำ รองลงมาคือด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกอันดับสุดท้าย และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรธรรมชาติชุมชนวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนแหล่งเงินทุน และความเข้มแข็งของผู้นำ แนวทางการพัฒนาเครือข่ายควรดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 พัฒนาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพัฒนาผู้นำ โดยให้มีผู้ประสานงานหรือองค์กรพี่เลี้ยง ผู้วิจัยอธิบายว่า ความต้องการการส่งเสริมในประเด็น สร้างและพัฒนาผู้นำ เป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรมถ้าผู้นำมีความเข้มแข็ง มีความรู้ ความสามารถ ก็จะทำให้กลุ่มสามารถพัฒนาเครือข่ายต่อยอดกิจกรรม และประสบความสำเร็จในการผลิตข้าวอินทรีย์ต่อไปได้

2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

2.5.1 ปัญหา ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีปัญหามากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ 1) คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกขาดการค้นหาคำความต้องการและจตุรร่วม 2) ขาดการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิก 3) ขาดการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่อย่าง

ต่อเนื่อง ผู้วิจัยอธิบายว่า อาจจะเนื่องมาจากสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรในแต่ละกลุ่มส่วนใหญ่จะวัยที่มีอายุมากและมีผู้สูงอายุ ทำให้ขาดการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ให้กับกลุ่ม รวมทั้งการประชุมหรือดำเนินกิจกรรมกลุ่มไม่ต่อเนื่อง ก็จะส่งผลให้การดำเนินการกลุ่มขาดเป้าหมายและทิศทางที่จะเดินต่อไปได้

2.5.2 ข้อเสนอแนะ ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ มีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่ายมากที่สุดใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรม เพื่อพัฒนาผู้นำกลุ่ม/ผู้นำรุ่นใหม่ 2) ควรจัดให้มีการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานในพื้นที่ที่กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจ เพิ่มเติมความรู้ และนำมาต่อยอดในพื้นที่ของตนเอง 3) เจ้าหน้าที่ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ให้รู้จักการบริหารจัดการ ดำเนินงานกลุ่มที่เข้มแข็งและมีศักยภาพ ผู้วิจัยอธิบายว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ส่วนใหญ่มีประเด็นปัญหาต่างๆ เหมือนๆกัน จึงมีข้อเสนอแนะในประเด็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนมาก

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้ศึกษาการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่ามีประเด็นที่สำคัญที่ควรเสนอแนะไว้ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการเครือข่าย ดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

1) ควรจัดเวทีในการวิเคราะห์กลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์การผลิตข้าวอินทรีย์ หรือกิจกรรมกลุ่ม จากการศึกษาพบว่า วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มเป็นวิธีที่เกษตรกรสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมเครือข่ายในภาพรวมระดับมาก ดังนั้น จึงควรใช้วิธีการส่งเสริมโดยจัดเวทีในการวิเคราะห์กลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้

2) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกร กำหนดจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น การไปไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มต่างๆ ได้พบปะและทำกิจกรรมร่วมกัน

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้อง

1) ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรในการพัฒนาผู้นำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดเวทีสัญจรเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีปัญหาใน

เรื่องนี้ การถ่ายทอดความรู้จะทำให้กลุ่มมีความรู้ และพัฒนาศักยภาพกลุ่ม และเครือข่ายในอนาคตได้มากขึ้น

2) ควรเข้าไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรไร่นาหรือบ้าน หรือให้เกษตรกรเข้าไปติดต่อเจ้าหน้าที่ที่สำนักงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ จากการศึกษาพบว่า วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลเป็นวิธีที่สมาชิกสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมการเครือข่ายในภาพรวมระดับมาก ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จึงควรเข้าไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่ไร่นาหรือบ้าน หรือให้เกษตรกรเข้าไปติดต่อเจ้าหน้าที่ที่สำนักงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแก้ไขปัญหาในการสร้างเครือข่ายให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมเครือข่ายผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลกล้วยกว้าง หรือในพื้นที่อำเภอห้วยทับทัน เพื่อทำให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย

3.2.2 ควรศึกษาวิจัยต่อยอดหรือพัฒนาผู้นำกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกอินทรีย์ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้นำเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์มากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการข้าว. (2562). *ศักยภาพการผลิตข้าวอินทรีย์ในประเทศไทย* สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2562, จาก <http://www.ricethailand.go.th> >
- กวิสรา มมประโคน. (2555). *การใช้เทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ (2560) รายงานการประชุมขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2560 ณ ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัดปราจีนบุรี วันที่ 20 มกราคม 2561
- กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ (ม.ป.ป.) องค์ความรู้เรื่องการ ส่งเสริมเครือข่ายสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ใน *เอกสารประกอบการประชุมเชื่อมโยงเครือข่ายสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรจังหวัดอำนาจเจริญ*
- คณะทำงานพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะนักส่งเสริมการเกษตรระดับปฏิบัติการ. (2559). *การพัฒนาองค์กรเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย*. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- จิรวุฒ มงคล (2557) "ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร" วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จิตราภรณ์ สงค์ประเสริฐ. *วิธีการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในตำบลหงส์หินอำเภอจุนจังหวัดพะเยา*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
- พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2547). *เครือข่าย ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส).
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. *การพัฒนากลุ่มและเครือข่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในเอกสารการสอนวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา หน่วยที่ 11: นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.*
- นฤมล นิราทร. (2543). *การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- นภาพร เวชกามา แพรพลอย บุญโสม และ พีรพันธ์ แก้วมี (2559) "ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกพริกในตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม" วารสารแก่นเกษตร. ปีที่ 44, ฉบับพิเศษ 1 หน้า 607-611.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540) ส่งเสริมการเกษตร พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540
- ประภาพรรณ เหล่าวีระกุล. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พีรบุษ คำหาล้า. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวลำปาง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรณี วันชัย. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร ในโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เพราพิลาส ขวาสระแก้ว. (2552). การวิเคราะห์เศรษฐกิจการผลิตข้าวหอมมะลิแบบอินทรีย์และแบบทั่วไป ของเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- มงคล ชาวเรือ. (2546). การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อชุมชน ตอนที่1. วารสาร พัฒนาชุมชน, 42(10), 28-32.
- ยุพิน เตื่อนศรี นิชภา โมราถบ. (2556). การพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรดิษฐ์ กรณีศึกษา ตำบลวังกะพ้อ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิษฐ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์, อุดรดิษฐ์.
- วรรณธิดา บุญจกุล (2556) "การผลิตยางพาราและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร ในอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง" ปริญญาศึกษาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วัลลภ พรหมทอง (2541) หลักและวิธีการส่งเสริมการเกษตร กรุงเทพมหานคร ฟิสิกส์เซ็นเตอร์
- วินัย ขาวมี. (2557). การจัดการความรู้เรื่องการผลิตข้าวของเกษตรกร ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันยุทธศาสตร์การค้า. (2562).สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2562, จาก <http://http://www.utcc2.utcc.ac.th/tradestrategies/>
- สกฤษพงษ์ ปักสังคะณย์. (2555). สภาพการผลิตข้าว กข 6 และการยอมรับเมล็ดพันธุ์จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวอุดรธานีของเกษตรกรในอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- สนธยา พลศรี. (2550). *เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร.
- สายใจ แสงอรุณ. (2557). *การจัดการกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ในฤดูนาปี 2556 ตำบลบ้านสาว อำเภอมืองพะเยา จังหวัดพะเยา*
- สิรภพ มาเต็ม.(2556). *แนวทางการพัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ*.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี
- สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม (2561) “จิตวิทยาสังคมและมนุษย์สัมพันธ์ในงานส่งเสริมการเกษตร” ในเอกสารการสอนชุดการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา หน่วยที่9 นนทบุรี มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช
- สิทธิพงศ์ คำเจริญ. (2560). *การพัฒนาผู้นำเครือข่ายเกษตรกรกรวิริยะบารมีเพื่อส่งเสริมสุขภาวะชุมชนตำบลหนองจิก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม*.มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. มหาสารคาม
- สุรพล เศรษฐบุตร. (ม.ป.ป.) "การส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท" ใน *เอกสารประกอบการสอน กระบวนการวิชา 352721 การส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท ภาควิชา เศรษฐศาสตร์และส่งเสริมเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*
- เสรี พงศ์พิศ. (2548).*เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาชนเข้มข้น ชุมชนเข้มแข็ง*. กรุงเทพมหานคร,เจริญวิทย์การพิมพ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลกล้วยกว้าง. (2561). *แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี (พ.ศ.2561-2564)*. งานนโยบายและแผนองค์การบริหารส่วนตำบลกล้วยกว้าง, ศรีสะเกษ.
- อรรณพ เรืองกัลป์ปวงศ์ และคณะ . (2556). *การพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรธรรมชาติชุมชนวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อำเภอบางละมุง*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, นนทบุรี.

ภาคผนวก

ภาคผนวก
แบบสัมภาษณ์

เลขที่.....

วันที่สัมภาษณ์...../...../.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง เรื่องการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ตำบลล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน
จังหวัดศรีสะเกษ

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
2. คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้ในการวิจัยเท่านั้น โปรดตอบคำถามทุกข้อ
3. แบบแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม
 - ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
 - ตอนที่ 3 การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์จากแหล่งต่างๆ
 - ตอนที่ 4 การส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
 - ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย \surd ลงใน หรือ เติมข้อความในช่องว่าง

1. เพศ

- 1) ชาย 2) หญิง

2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)

3. สถานภาพสมรส

- 1) โสด 2) สมรสอยู่ด้วยกัน
 3) สมรสแยกกันอยู่ 4) หย่าร้างหรือหม้าย

4. ระดับการศึกษาของสูงสุดของท่านคือ

- 1) ไม่ได้รับการศึกษา 2) ประถมศึกษา
 3) มัธยมศึกษาตอนต้น 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ป.ว.ช
 5) อนุปริญญา/ป.ว.ศ 6) ปริญญาตรี
 7) อื่น ๆ (ระบุ).....

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานในการปลูกข้าว.....คน

7. การเป็นสมาชิกกลุ่ม ไม่เป็น เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- สมาชิกกลุ่มเกษตรกร สมาชิกกลุ่มสหกรณ์
 สมาชิก ธ.ก.ส. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 สมาชิกวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
 สมาชิกกลุ่มกิจกรรมอื่นๆ (ระบุ).....)

8. ประสบการณ์ในการปลูกข้าวทั้งหมด.....ปี (รวมปีปัจจุบัน)

9. รายได้จากการปลูกข้าวในปีการผลิต 2561/2562.....บาท

10. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการปลูกข้าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ของตนเอง สหกรณ์การเกษตร
 ธ.ก.ส. นายทุนในหมู่บ้าน
 อื่นๆ (ระบุ).....)

11. ลักษณะการถือครองพื้นที่

คราวเรือน เช่า

อื่นๆ ระบุ.....

12. จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด ไร่

13. จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์..... ไร่

14. ปริมาณผลผลิต กิโลกรัมต่อไร่

15. ค่าใช้จ่ายในการลงทุนปลูกข้าว บาท/ไร่

16. ราคาจำหน่ายผลผลิต.....บาทต่อกิโลกรัม

17. ชนิดของผลผลิตข้าวที่จำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ข้าวเปลือก ข้าวสาร

เมล็ดพันธุ์ข้าว อื่นๆ ระบุ.....

18. สถานที่จำหน่ายผลผลิตข้าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ไม่ได้จำหน่าย แปลงนา

ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว โรงสีข้าวในตัวเมือง

ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนฯ

อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเครือข่ายในระยะต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์
ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

คำชี้แจง : [ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางแสดงการได้รับการส่งเสริม ตามความคิดเห็น]

(5 = มากที่สุด : 4 = มาก : 3 = ปานกลาง : 2 = น้อย : 1 = น้อยที่สุด)

ประเด็น	คำตอบ	
	ถูก	ผิด
1.ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด		
1.1 ก่อนที่จะทำการสร้างเครือข่าย เกษตรกรจะต้องทำการศึกษาของมูลพื้นฐานของชุมชน		
1.2 การสร้างเครือข่ายจะต้องหาแนวร่วม ค้นหาเป้าหมายที่สนใจร่วมกัน		
1.3 สมาชิกในกลุ่มที่จะสร้างเครือข่ายจะต้องเข้าใจเป้าหมายของการรวมกลุ่มและการประสานงานอย่างชัดเจน		
1.4 กลุ่มที่จะสร้างเครือข่ายนั้น จะต้องผ่านการพูดคุยกัน วิเคราะห์ชุมชนร่วมกันว่า “เพราะเหตุใดเราจึงต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทำไมเราจึงมีชีวิตอยู่ตามลำพังตัวเองไม่ได้”		
2.ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย		
2.1 การติดต่อสื่อสารงานควรประสานงานผ่านผู้นำกลุ่ม ไม่จำเป็นต้องสื่อสารกับสมาชิกและเครือข่าย		
2.2 มีการกำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วมกันของเครือข่าย เพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง		
2.3 เครือข่ายก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มย่อยที่เป็นเครือข่าย		
3.ระยะการดำเนินกิจกรรม		
3.1 เครือข่ายต้องมีการเคลื่อนไหวให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยการจัดกิจกรรมเสริมความสัมพันธ์และการเสริมทักษะการสร้างเครือข่ายให้คนทำงาน		
3.2 ในการสร้างเครือข่าย อาจนำภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี มาเชื่อมโยงกับกิจกรรมเครือข่าย ทำให้เกิดการทำกิจกรรมเครือข่ายร่วมกัน		
3.3 การเป็นเครือข่ายที่จะมีความต่อเนื่องได้นั้น ต้องเกิดจากการทำงานร่วมกันของฝ่ายต่างๆ โดยเป็นทั้งกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การระดมทรัพยากร กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ จะนำไปสู่เป้าหมายของเครือข่าย		
3.4 การเสริมสร้างผู้นำรุ่นใหม่ เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นในการสร้างเครือข่าย		

ประเด็น	คำตอบ	
	ถูก	ผิด
4.ระยะขยายเครือข่าย		
4.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายทำให้เกิดเวทีในการทำงานร่วมกัน และเปิดช่องให้สมาชิกเข้าถึงเรื่องที่กำลังสนใจได้ทุกแง่มุม		
4.2 เครือข่ายที่มีการทำงานที่เข้มแข็งจะส่งผลให้สมาชิกและเครือข่ายสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งในเรื่องของทุน ทรัพยากร ความรู้ การจัดการ และการตลาด		
4.3 เครือข่ายสามารถขยายวงกว้าง และรวมกันเป็นเครือข่ายที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย และสามารถรวมเป็นเครือข่ายกับเครือข่ายอื่นที่อยู่ต่างพื้นที่กันได้		

ตอนที่ 3 การได้รับการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรปลูกข้าวอินทรีย์จากแหล่งต่างๆ ของเกษตรกร

ผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลล้วยก้าง อำเภอยะนิง จังหวัด ศรีสะเกษ

คำชี้แจง : [ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ในตารางแสดงการได้รับการส่งเสริม ตามความคิดเห็น]

(5 = มากที่สุด : 4 = มาก : 3 = ปานกลาง : 2 = น้อย : 1 = น้อยที่สุด)

ประเด็น	การได้รับการส่งเสริม		ระดับความรู้ที่ได้รับ				
	ได้รับ	ไม่ได้รับ	5	4	3	2	1
1.การส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล							
1.1 เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรที่ไร่นาหรือที่บ้าน							
1.2 เกษตรกรเข้าไปติดต่อเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน							
1.3 การติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์							
2. การส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล							
2.1การประชุมกลุ่ม							
2.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้							
2.3การศึกษาดูงานนอกสถานที่							
2.4 การฝึกอบรม							
3. การส่งเสริมแบบมวลชน							
3.1 หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน							
3.2 การจัดนิทรรศการ							
3.3 วิทู							
3.4 เอกสาร/ใบปลิวแผ่นพับ							
3.5 โทรทัศน์							
4. การส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ							
4.1 Youtube							
4.2 แอปพลิเคชัน Line/Facebook							
4.3 อินเทอร์เน็ต							

ตอนที่ 4 การส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

ประเด็น : ท่านคิดว่าท่านได้รับการส่งเสริมในประเด็นใด และต้องการการส่งเสริมในระดับใด

คำชี้แจง : [ให้เติมเครื่องหมาย \checkmark ในตารางแสดงการได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริม ตามความคิดเห็น] (5 = มากที่สุด : 4 = มาก : 3 = ปานกลาง : 2 = น้อย : 1 = น้อยที่สุด)

ประเด็น	การได้รับการส่งเสริม		ความต้องการการส่งเสริม				
	ได้รับ	ไม่ได้รับ	5	4	3	2	1
1.ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด							
1.1 ศึกษาข้อมูลชุมชน/องค์กร							
1.2 หาแนวร่วม คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่สนใจ							
1.3 ส่งเสริมให้ทำความรู้จัก							
1.4 แลกเปลี่ยนข้อมูล							
2. ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย							
2.1 กำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วม							
2.2 กำหนดบทบาทหน้าที่และวางผังเครือข่าย							
2.3 สร้างและพัฒนาผู้นำ							
2.4 จัดระบบติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกและเครือข่าย							
2.5 มีเวทีให้เครือข่ายได้พบกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอ							
3.ระยะการดำเนินกิจกรรม							
3.1 กำหนดช่องทางการประสานเครือข่าย							
3.2 กำหนดแนวทางในการทำกิจกรรมของเครือข่าย							
3.3 จัดกิจกรรมต่อเนื่อง เพื่อรักษาสัมพันธภาพที่ดีของสมาชิก							
3.4 เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้							
3.5 กำหนดและสร้างระบบจูงใจในการทำงานกับเครือข่าย							

ประเด็น	การได้รับการส่งเสริม		การได้รับการส่งเสริม				
	ได้รับ	ได้รับ	5	4	3	2	1
3.6 การบริหารจัดการข้อมูล							
3.7 สร้างเสริมผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง							
4.ระยะขยายเครือข่าย							
4.1 ประสานความร่วมมือ							
4.2 ส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ							
4.3 ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน							
4.4 ติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม							

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์
ตำบลกล้วยกว้าง อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ

ประเด็น : ปัญหาที่มีผลต่อการดำเนินการส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์
คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย ลงใน หรือ เติมข้อความในช่องว่าง

ประเด็นปัญหา	ปัญหา		ข้อเสนอแนะ
	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา	
1.ระยะเตรียมการ/ก่อเกิด			
1.1 คณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกขาดการค้นหากความต้องการและจุดร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม			
1.2 ขาดการศึกษาข้อมูลสถานการณ์ชุมชน และการแสวงหาข้อมูลทางเลือก			
2.ระยะก่อตั้งเป็นเครือข่าย			
2.1 กลุ่มสมาชิกขาดการจัดการรูปแบบขององค์กรเพื่อการประสานงาน			
2.2 การประชุมและการดำเนินงานกลุ่มขาดความต่อเนื่อง			
2.3 ขาดการสร้างผู้นำในการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม			
2.4 วัตถุประสงค์และการดำเนินงานของกลุ่มขาดเป้าหมายที่ชัดเจน			
3.ระยะการดำเนินกิจกรรม			
3.1 ขาดการสร้างกิจกรรมสาธารณะและเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้			

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายภิชาดิ เพชรนาม
วัน เดือน ปีเกิด	29 พฤศจิกายน 2529
สถานที่เกิด	อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เทคโนโลยีการผลิตสัตว์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2552
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

